

vršovice: bydlení a sport

diplomní projekt
susan haj abdová
ateliér novotný koňata zmek
fa čvut 2020

ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V PRAZE

FAKULTA ARCHITEKTURY

AUTOR, DIPLOMANT: Bc. Sausan Haj Abdová
AR 2019/2020, LS

NÁZEV DIPLOMOVÉ PRÁCE: BYDLENÍ A SPORT VRŠOVICE
(ČJ)

(AJ)

JAZYK PRÁCE: ČESKÝ

Vedoucí práce:	Ing. Tomáš Novotný	Ústav: 15127 Ústav navrhování I
Oponent práce:		
Klíčová slova (česká):		
Anotace (česká):	Dolní Vršovice. Křížení Vršovické a potoka Botiče. Stadion Bohemians jako ikona, dnes nevyhovující, ale nedílně spjatý s místem, tvoří jeho identitu. Naproti němu - dvě proluky v měřítku bloku. Diplomová práce se zabývá doplněním chybějících struktur a redefinováním stadionu. Návrh zkoumá možnosti kombinace sportovních a obytných funkcí.	
Anotace (anglická):	Dolní Vršovice. Crossing of Vršovická Street and Botič stream. Bohemians stadium - obsolete, but still iconic, represents the character of the place. Next to it - two vacant lots in the scale of a blok. The diploma project deals with the design of missing structures and the redefinition of the stadium. The proposal investigates the possibilities of combination of sport and residential functions.	

Prohlášení autora

Prohlašuji, že jsem předloženou diplomovou práci vypracoval samostatně a že jsem uvedl veškeré použité informační zdroje v souladu s „Metodickým pokynem o etické přípravě vysokoškolských závěrečných prací.“

V Praze dne 1.6.2020

podpis autora-diplomanta

Tento dokument je nedílnou a povinnou součástí diplomové práce / portfolia a CD.

České vysoké učení technické v Praze, Fakulta architektury

2/ ZADÁNÍ diplomové práce

Mgr. program navazující

jméno a příjmení: Sausan Haj Abdová

datum narození: 07.06.1993

akademický rok / semestr: 2019/2020

obor: Architektura a urbanismus

ústav: Ústav navrhování I

vedoucí diplomové práce: Ing. Tomáš Novotný

téma diplomové práce: Bydlení Vršovice

zadání diplomové práce:

1/ popis zadání projektu a očekávaného cíle řešení

centrum dolních vršovíc - bydlení doplněné o další funkce čtvrt'ové vybavenosti

2/ součástí zadání bude jasně a konkrétně specifikovaný stavební program

stanovení přesného stavebního programu je součástí diplomové práce

jednotlivé fáze projektu budou během semestru zpřesňovány a odsouhlaseny vedoucím diplomové práce

3/ popis závěrečného výsledku, výstupy a měřítka zpracování

- schwarzplan

- situace

- půdorysy

- řezy

- pohledy

- vizualizace

- autorská zpráva

závěrečný výsledek, výstupy a měřítka zpracování budou během semestru zpřesňovány a

odsouhlaseny vedoucím diplomové práce

4/ seznam dalších dohodnutých částí projektu (model)

- plachta

- portfolio

- cd

- model

Datum a podpis studenta

26.02.2020 Haj Abdová

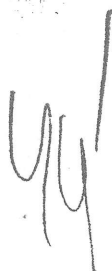
Datum a podpis vedoucího DP

26.02.2020 Tomáš Novotný

Datum a podpis děkana FA ČVUT

registrováno studijním oddělením dne

10.3.2020

27.2.2020

obsah

a-----anotace

b-----analytická část

1-----vymezení území

2-----kontext

3-----vývoj

4-----vize

5-----analýza

6-----místo

7-----fotografie

c-----návrhová část

1----- popis návrhu a

2-----schwarzplan

3-----situace

4-----axonometrie

5-----výkresy /půdorysy řezy pohledy/ struktury 1

6-----výkresy /půdorysy řezy pohledy/ struktury 1

7-----výkresy /půdorysy řezy pohledy/ struktury 1

8-----výkresy /půdorysy řezy pohledy/ struktury 1

a-----anotace:

dolní vršovice. křížení vršovické a potoka botiče. stadion bohemians jako ikona, dnes nevyhovující, ale nedílně spjatý s místem, tvoří jeho identitu. naproti němu - dvě proluky v měřítku bloku. diplomová práce se zabývá doplněním chybějících struktur a redefinováním stadionu. návrh zkoumá možnosti kombinace sportovních a obytných funkcí.

cílem diplomové práce je dokázat, že i velké sportovní stavby, dnes často umístované za hranice kompaktního města a tvoří uzavřené, nepropustné sportovní areály, mohou fungovat uprostřed kompaktní městské struktury. nemusí zde tvořit bariéry, naopak mohou přinášet místům život, utvářet charakter. mohou být otevřené a inkluzivní. všechny navrhované struktury v sobě obsahují kombinaci funkcí sportu a rekreace, bydlení a parkování

a-----analytická část

obsah

- 1-----teze
- 2-----vymezení území
- 3-----kontext
- 4-----vývoj
- 5-----vize
- 6-----analýza
- 7-----místo
- 8-----fotografie

atmosféra starých vršovic na obrazu kamila lhotáka, 1943 olej na dřevěné desce 24x36cm

ve své analýze omezují se na oblast dolních (starých) vršovců a jejich rozhraní. dolní vršovice jsou symbolem vnitřní periferie města - periferie ze začátku minulého století - rozhraní luxusního a starého, chudého světa. aktivátorem života, zde byl po staletí potok botič. perifernost je tu cítit i dnes - přestože ze severu navazují na honosné vinohrady z jihu je protíná bariéra železnic, obklopena vrstvou skladů. zbytek města, záda města bez městského charakteru. krása rozkladu, degenerace, nostalgie a ztracena. periferie je odrazem společnosti je taková jako jsme my.

v dolních vršovcích že v lokalitě chybí lokální centrum, náměstí. vršovice také patří, podle ipru, k místům s nejnižší dostupností kulturně-komunitní a sportovně-rekreační vybavenosti. vršovice jsou domovem dvou velkých fotbalových klubů. fotbalový stadion jako symbol - představuje identitu místa a formuje komunitu s přesahem daleko za hranice prahy. může se tento symbol stát nosným motivem charakteru a pocitu komunity čtvrti? nebo je zájmem jen velmi úzké skupiny lidí s nízkou kulturou? sport jako kultura?

ve vybrané území analyzuji, poté vybírám lokality, které považuji za hodné pozornosti architekta. na konci detailněji analyzuji lokalitu u stadionu bohemians 1905 na křížení ulic vršovická a petrohradská, dnešní parkoviště.

2-----vymezení území

v analýze se soustředím především na oblast dolních vršovic. oblast okolo vršovického nádraží vytváří v území bariéru - chybí propojení vršovic a nuslí, prostředí okolo železnice je (kromě části nádraží) na obou jejích stranách neměstské. nechci se omezovat pouze na rozsah obvodu vršovice, spíše se chci v analýze zaměřit na nefunkční rohraní lokalit. proto nekreslím jasnou hranici analyzovaného území, ale gradient navazujících ploch.

3-----kontext

kód katastrálního území	732257
městská část	praha 10
první zmínka	1088
připojení k praze	1922
katastrální výměra	2,94 km ²
počet obyvatel	35 787
hustota zalidnění	12 172 obyv./km ²
zeměpisné souřadnice	50°4'5" s. š., 14°27'44" v. d.

městská památková zóna vinohrady, žižkov vršovice
ochranné pásmo městské památkové rezervace
lokální biokoridor úses

1/ husův sbor
1930
architekti Karel Truksa, Pavel Janák
kostel Československé církve husitské a sídlo divadla MANA
jeden z prvních objektů v Praze využívá předpjatého betonu

2/ kostel sv. václava ve vršovicích
1930
architekt Josef Gočár, interiéry Čeněk Vosmík
kostel Římskokatolické církve
trojlodní železobetonový, patří k nejlepším z českého funkcionalismu

3/ kostel sv. Mikuláše
1704
římskokatolický farní kostel
původně gotický kotel z roku 1374, barokně upravený
na místě původně stála románská kaple Máří Magdaleny z roku 1028

4/ vršovická záložna
1911
architekt Antonín Balšánek
peněžní ústav, dnes sídlo České Spořitelny
secesní, památkově chráněná

5/ vršovický zámček (rangherka)
1840s
bývalá továrna na výrobu hedvábí
kulturní památka
od 2014 domov pro seniory, pro veřejnost obřadní síň Prahy 10

6/ kooh-i-noor waldes
1902
továrna na výrobu textilní galanterie
dnes brownfield v roce 2017 odkoupil areál developer PSN
má zde vzniknout residenční čtvrť podle návrhu Jakub Cigler Architekti

7/ cukrovar vršovice
1902
architekti František Schläffer a Ludvík Melzel
rafinerie na cukr a sirob
po roce 1989 bylo majiteli rozhodnuto o konverzi na byty a kanceláře

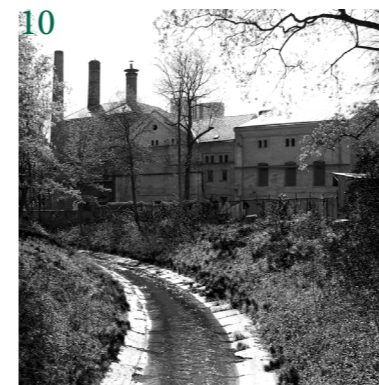
8/ vršovická sokolovna
1933
architekti Alois Dryák, Jaroslav Polívka a Bohumil Hübschmann
původně tělocvična, šatny, klubovny, ale i hudební sál a byt sokolníka
od roku 1990 opět TJ sokol praha vršovice

9/ nuselská radnice
1909
novorenesanční stavba
přistavěna k pseudobarokní budově z roku 1897
úřad městské části praha 4, reprezentační místnosti a oddací síň

10/nuselský pivovar
1694
rekonstruován v roce 1876, 1929 a 1935, později změněn na sladovnu
dnes brownfield odkoupila penta
novou podobu navrhnu cmc architektks a chybik+kristof

11/kostel sv. václava v nuslích
1903
římskokatolický farní kostel
původně kaple školní kaple
výmalba od jana kristoforihho

12/havlíckovy sady
13/heroldovy sady
14/park jiriny haukové a jindřicha chalupeckého
15/dannerův park

4-----vývoj

první písemná zmínka o osadě vršovice se datuje do roku 1088 . vznikla v souvislosti s osídlováním potoka botiče, poté co se na vyšehradě usídlil první knížecí rod. v první polovině 14.století ke vsi patřil dvůr, vinice a rybníky v povodí botiče. tvrz u botiče byla v té době centrem hospodářského života vršovíc. v roce 1556 získal vršovice rod granovských, v roce 1620 však připadla šterberkům. v roce 1788 měla ves 70 chalup, avšak byla zatížena dluhy. od konce 18. století ves spravoval rod wimmerů. ti vlastnili i nusle, záběhlce a několik dalších vesnic. zaváděli moderní metody zemědělství, štěpařství, založili sady, vinice, dbali na rozvoj manufaktur a podporovali kulturu. v polovině 19. století vršovická tvrz zanikla, ve vršovících v té době žilo 924 obyvatel ve 116 domech, z toho asi stovka lidí se věnovala obchodu nebo řemeslu. od roku 1871 prochází územím vršovíc železniční trať, ale železniční stanice zde vznikla až roku 1882. v roce 1888 byla zavedena elektická tramvajová dráha. v roce 1885 byly vršovice povýšeny na městeček a 2. března 1902 na město. počátkem roku 1922 byly začleněny do velké prahy. v té době se jednalo o pražskou periferii s vesnickým charakterem. nárůst počtu obyvatel nastal až v roce 1950, kdy byl postaven obytný soubor v linii eden-kubánské náměstí. do sídliště Vlasta, stavěného od roku 1972, byli přestěhováni obyvatelé středočeské obce milovice, kteří byli vystěhováni ze svých původních domovů v souvislosti s umístěním okupačních sovětských vojsk po invazi v roce 1968. nejvýznamější porevoluční stavby v oblasti jsou nákupní centrum eden a fotbalový stadion.

401---müllerovo mapování 1720

402---první vojenské mapování 1768

403---stabilní katastr 1840

404---plán polohy a výšek kráslovského hlavního města prahy 1889

405---výškopisný plán hlavního města prahy s okolím 1920-1924

406---orientační plán hlavního města prahy 1938

407---ortofoto 1938

408---ortofoto 1958

409---ortofoto 1975

410---ortofoto 2003

411---fotografie 1930s

412---fotografie 1940s

413---fotografie 1975

414---fotografie 1980

401---müllerovo mapování, 1720

402---první vojenské mapování 1768

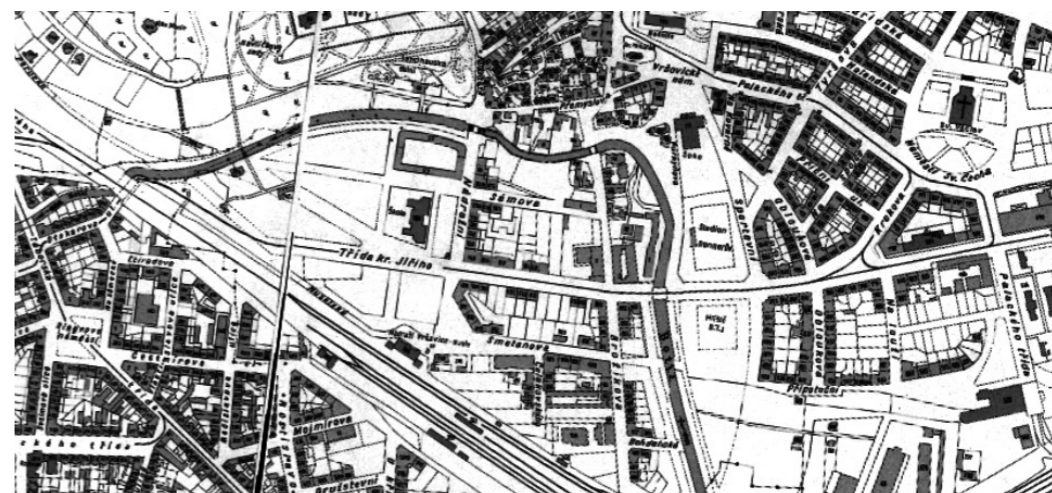
403---stabilní katastr 1841

405---výškopisný plán hlavního města prahy s okolím 1920-1924

404---plán polohy a výšek královského hlavního města prahy 1889

406---orientační plán hlavního města prahy 1938

ortofoto 1938

ortofoto 1975

ortofoto 1955

ortofoto 2003

411--- atmosféra starých vršovíc, dnešní ulice pod stupni, okolo roku 1930

412---pohled na seřadovací nádraží, 40. léta 20.století

413---vršovice, františek dostál, 1975

414---moje vršovice, františek dostál, 1980

6-----analýza

analýza vybavenosti podle studie:

Demografie, bydlení a veřejná vybavenost v Praze IPR Praha 2015
analytický podklad, který IPR Praha v současné době využívá při tvorbě důležitých celoměstských dokumentů

---demografie

v oblasti se očekává mírný růst počtu obyvatel 102-110%

---bydlení

jedna z oblastí s nejvyšším počtem obecních bytů na 100 000 obyvatel

---školství

dostatečná vybavenost mateřských a základních škol, střední a vysoké školy dobře dostupné

---sport a rekreace

oblast se špatnou dostupností rekreačních zařízení i přírodního zázemí

---kultura¹

špatná dostupnost kulturně komunitních zařízení, občanské iniciativy přispívají v oblasti k rozvoji kulturně komunitního života, ale nespolupracují s vedením městské části

--- sociální služby a zdravotnictví

oblast s dostatečnou vybaveností zdravotními i sociálními službami

--- obchod

území s dostatečnou docházkovou dostupností jednotek potravinářských obchodních řetězců

601---vodní síť

602---topografie

603---schwarzplan

604---železniční síť, tramvajová síť, síť metra

605---uliční síť

606---doprava v klidu

607---síť zeleně

608---funkční schéma

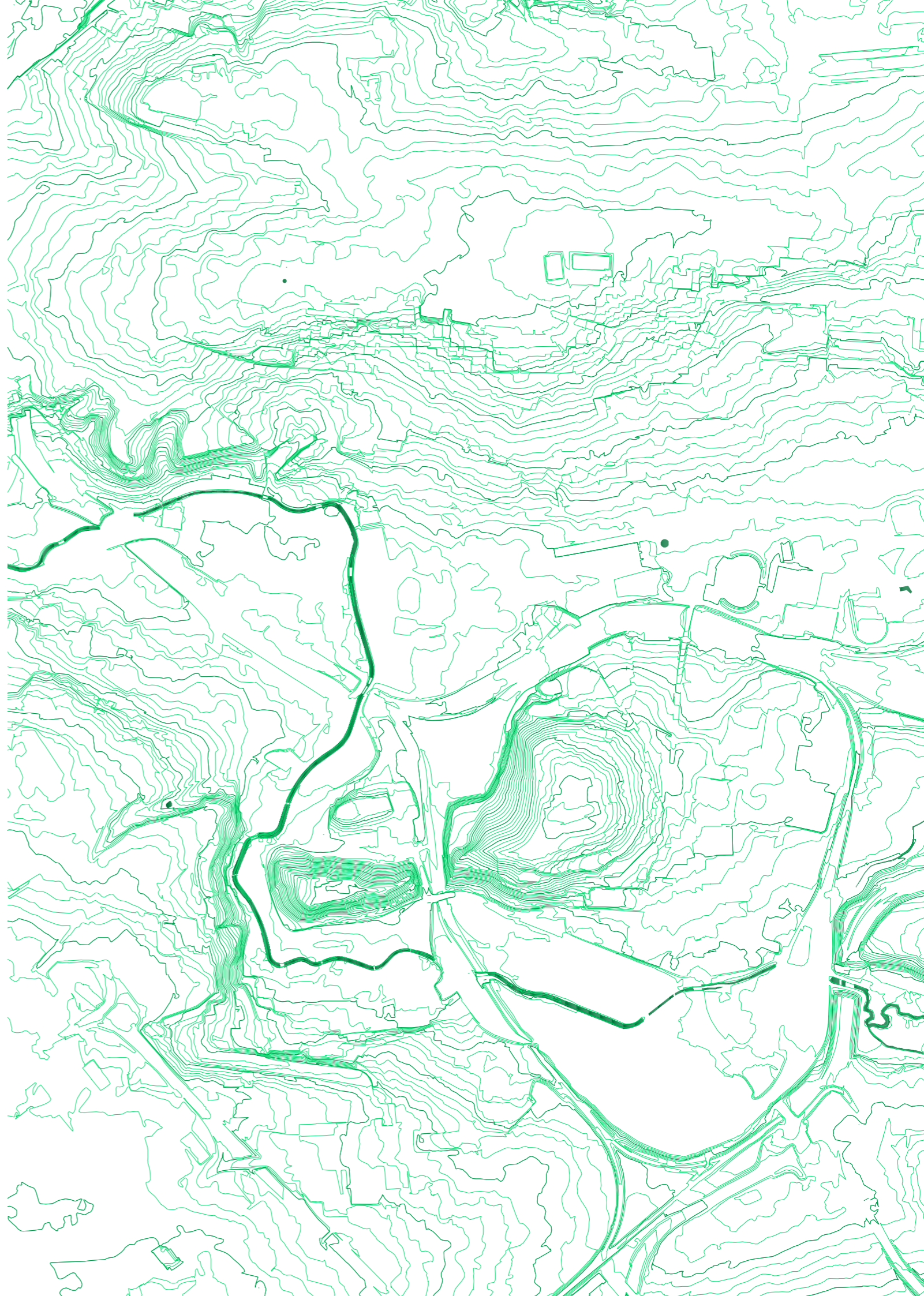
609---vytipované lokality

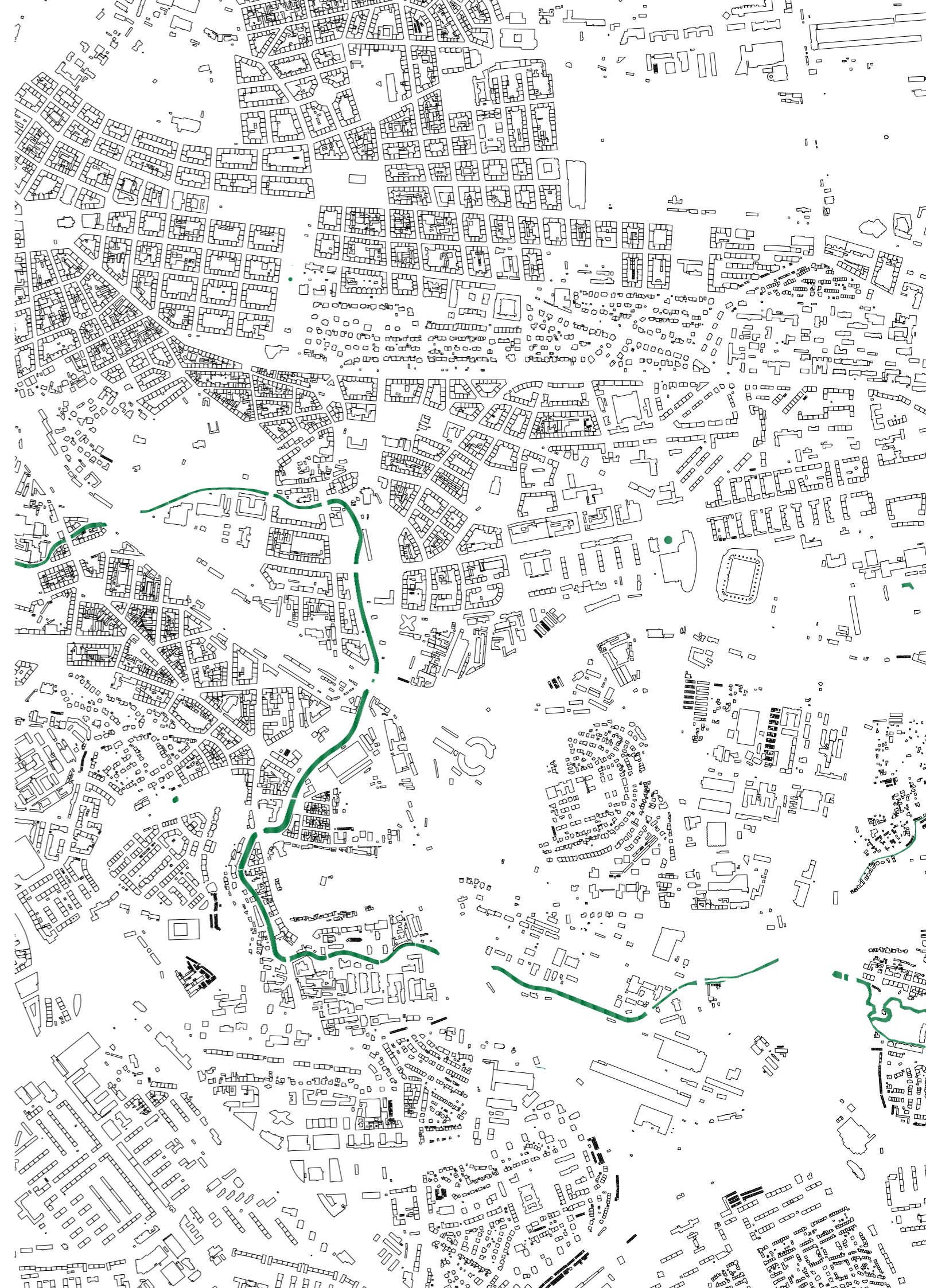
¹podle podrobnější analýzy z roku 2019 se vršovice řadí mezi pražské čtvrtě s nejvyšší mírou nedostupnosti kulturně komunitních center.

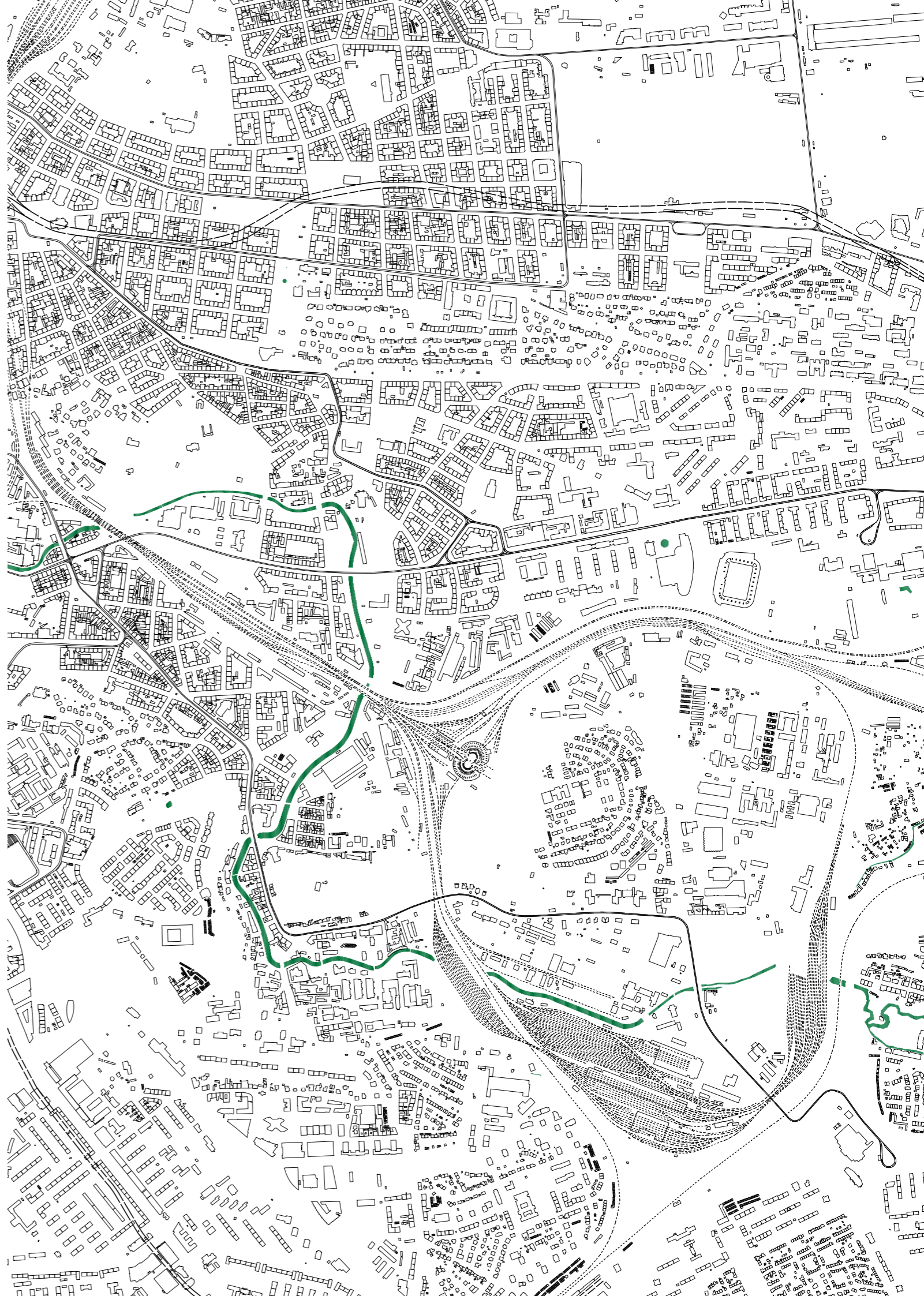
„... některé potřeby z oblasti kulturně komunitních center mohou být částečně saturovány ... tzv. třetími místy (např. kavárny s kulturním přesahem). Jde však pouze o saturaci částečnou, jelikož na území není přítomné aktivní kulturně komunitní centrum, i když je zde přítomna využitelná infrastruktura po zaniklých centrech KD Eden či kino Vzlét. Díky absenci takového zařízení může docházet k ohrožení saturace potřeb ostatních skupin obyvatel, jako jsou rodiny s dětmi a senioři.“

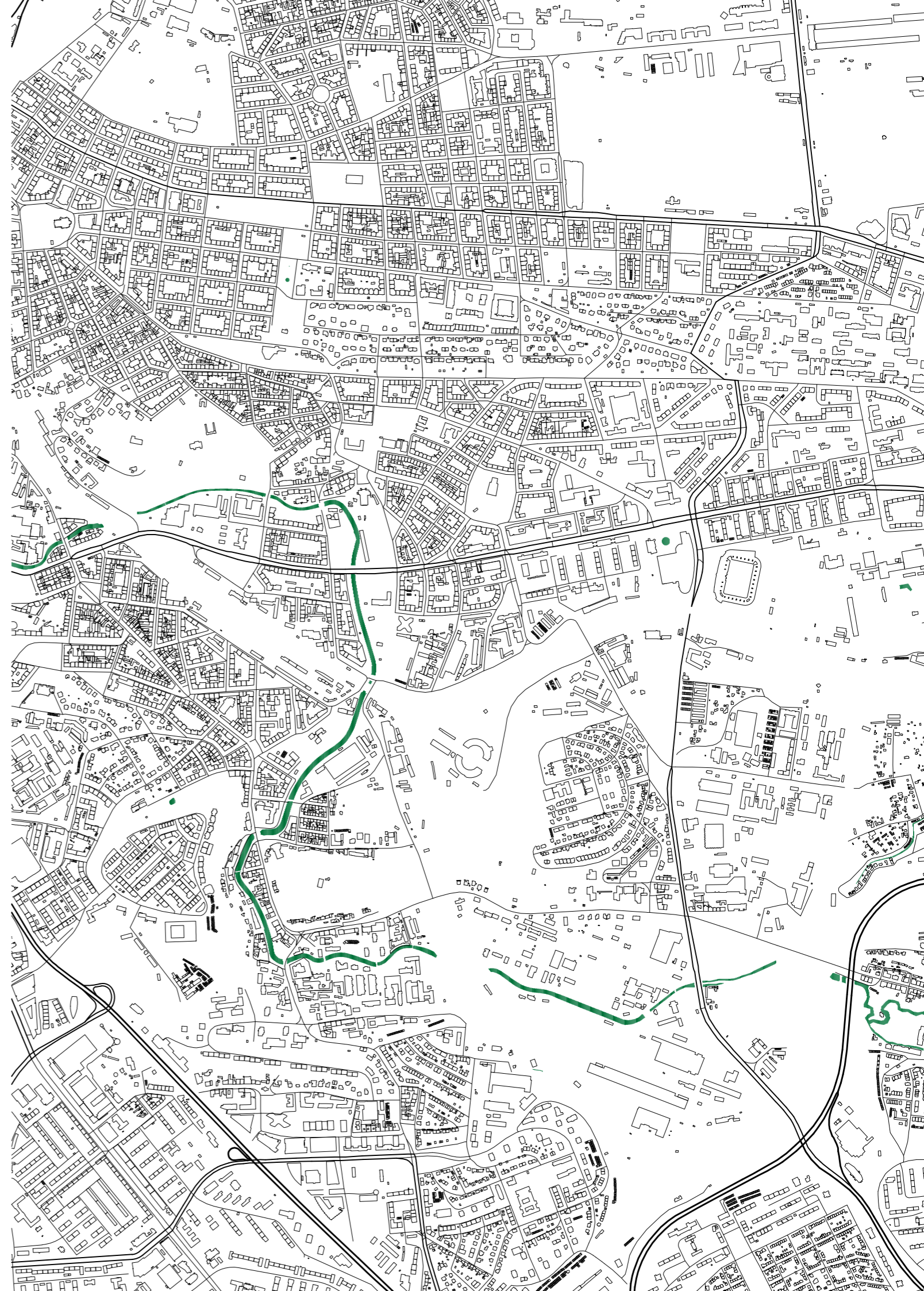
tím se vršovice řadí mezi 12 pražských čtvrtí s nejnižší dostupností kulturně komunitních center - stejně jsou na tom už jen oblasti modernistických sídlišť.

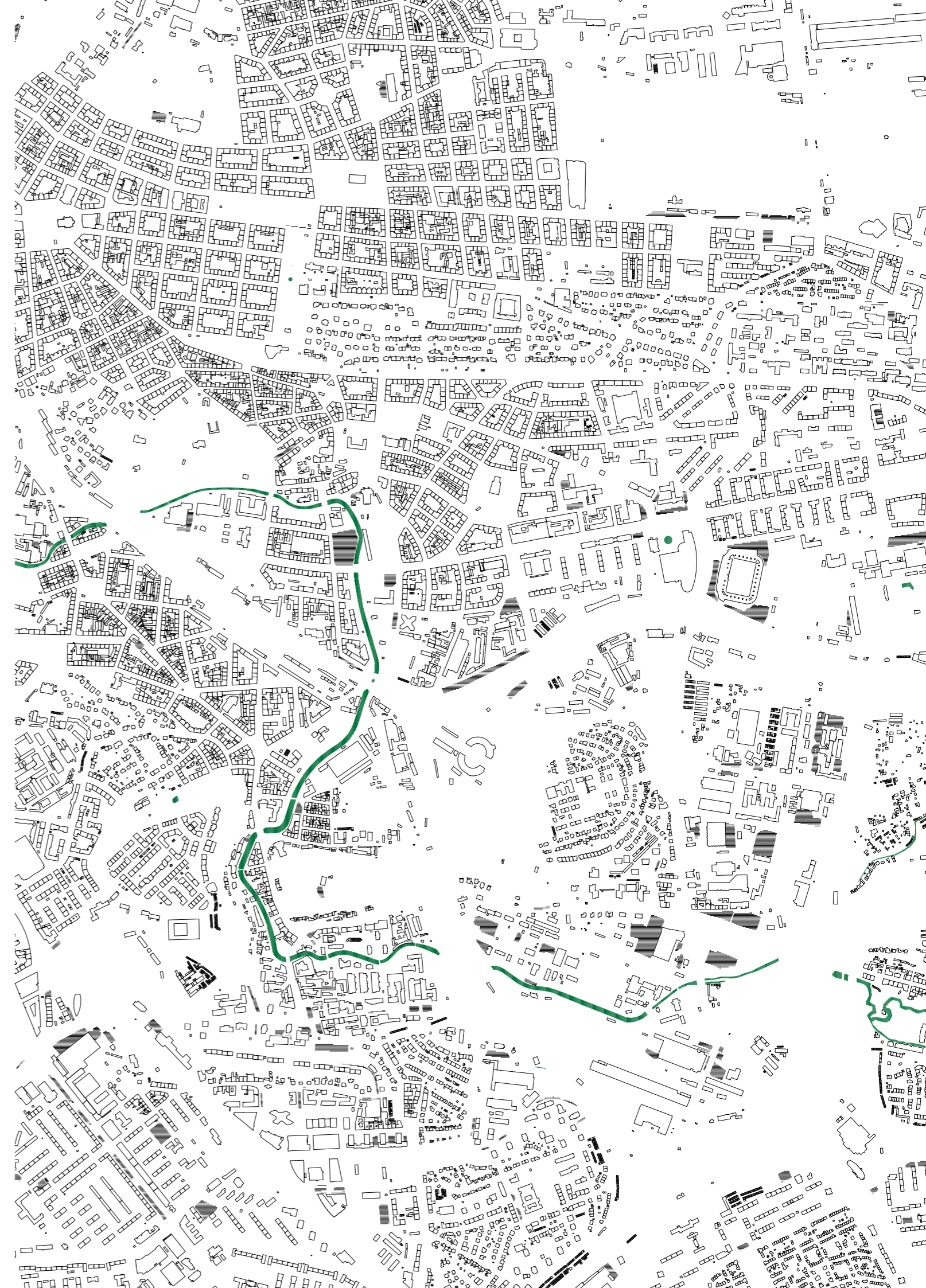

7-----místo

710-----botič

720-----stadion doříček

730-----tvrz a pivovar

14°45'24" v. d.

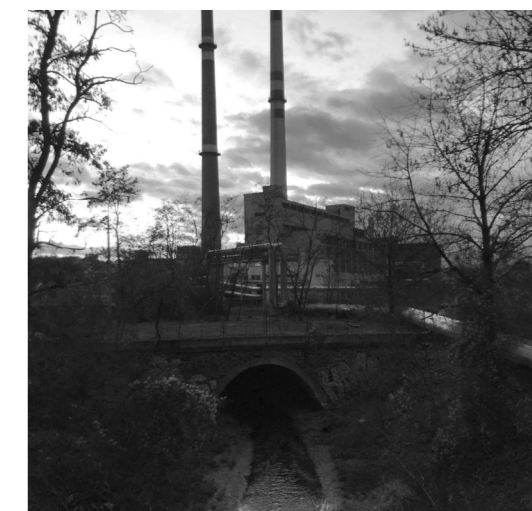

50°06'68" s. š.

je říčka v povodí vltavy, protéká územím středočeského kraje a hlavního města prahy. je nejdělsím pražským potokem, jeho délka činí 34,5 km, plocha jeho povodí je 135,79 km². celkový spád je 1,38 %. v protéká koryto horní části toku je přírodním stavu, vyjma opevněných částí při průtoku obcemi. ve střední části má podobu přirozeně meansdrujícího toku s řadou tůní. mezi tato území patří například přírodní park botič-milčov nebo i přírodní památka meandry botiče - součást přírodního parku hostivař záběhlce - území s hustými břehovými porosty a výskytem chráněných a ohrožených druhů ptactva a společenstvem vodních živočichů. místy až dva metry hluboké meandrující korytu tu vytváří mokřadní stanoviště. součástí tohoto území je také hostivařská přehrada - největší vodní plocha v praze. v dolní části toku je botič silně ovlivněn zástavbou a koryto potoka je tu upraveno, často vybetováno. původní meandry v této části již dnes nenalezneme. v dobách karla iv se také nazýval vinný potok, poté, co se ve vršovicích rozšířila vinná réva a nazývaly se údolí viničné. také bývá přezdíván potok chudých. po staletí hrál velmi důležitou roli v životě lidí a ve formování sídel. na jeho březích stávaly mlýny, mlynáři se staraly o čistotu vody, tu dále využívaly pivovary a vařili z ní pivo. po průmyslové revoluci se na jeho březích začaly soustřeďovat menší továrny, například výrobní mýdla. potok býval aktivátorem života, soustředil ho okolo sebe, byl hospodářským koridorem, společenskou tepnou. postupně se především v centru prahy proměnil na spíše špinavá stoka, kterou nezbývalo než schovat pod zem. dnes je jeho význam často zapomenut. část bývá sjízdná při jarním tání, jednou ročně je také sjížděn úsek od hostivaře (při vypouštění hostivařské přehrady) - tento sjezd nese název rio botičo. v rámci hostivařské přehrady nabízí i koupání.

711---botič michle 2019

712---botič michle 2019

713---pohled z mostu na rozvodněný botič 1958

je fotbalový stadion, kde hrají domácí bohemians 1905. o jeho výstavbu se významně zasloužil tehdejší ředitel vršovické záložny zdeněk danner, proto byl dříve nazýván dannerův. jeho jméno bylo z tribuny v roce 1948 odstraněno. stadion byl otevřen roku 1932. název dolíček zdědil po menším stadionu, který nahradil, který se nacházel na místě dnešního ministerstva životního prostředí ve vršovické ulici. autorem projektu je architekt a. vejvoda, dominovala mu zelenobílá dřevěna tribuna, povrch byl škvárový. od roku 1951 byl na hřišti travnatý povrch, v roce 1955 bylo instalováno umělé osvětlení. v roce 1970 prošel stadion rekonstrukcí a původní dřevěnou tribunu nahradila betonová s kapacitou přes 3 000 diváků. ta je známá pro svůj strmý sklon, vynucený prostorovými limity místa. v roce 2010 začala kauza prodeje stadionu, v té době vlastněného společností bohemia real. ve stejném roce byli hráči nuceni opustit stadion a hrát v sousedním edenu, ofiálně kvůli prvoligovým kritériím, které stadion nesplňoval. o rok později se radní prahy 10 zavázali, že se pokusí od společnosti stadion odkoupit, aby jej zachránili pro prvoligový fotbal. praha 10 se s majiteli dolíčku dohodla na výměně za sousední pozemek v hodnotě 60 milionů korun a doplatek 49 milionů korun. rada hlavního města prahy však směnu nepovolila, ta tak nebyla zapsána do katastru. starostka prahy 10 se následně obrátila na magistrát s žádostí, aby praha Dolíček koupila. po té co dal vlastník stadionu klubu v roce 2014 výpověď, se zastupitelé magistrátu dohodli na odkupu stadion za 121,7 milionu, dalších asi sedm milionů doplatil klub. podmínka odkupu bylo navrácení pozemku u dolíčku magistrátu. v lednu 2017 zastupitelé hlavního města schválili budoucí nájemní smlouvu s bohemians 1905 o užívání stadionu, podle níž by měl klub po dobu deseti let platit roční nájemné 1,5 milionu korun. dalším problémem stadionu je, že nevyhovuje regulím evropské fotbalové asociace (kapacita 8 000 míst, dolíček má dnes 5000) a nedostačuje ani na stále vyšší bezpečnostní a hygienické požadavky dneška. existuje několik studií na jeho proměnu, vzhledem k finanční situaci klubu, ale stadion rekonstrukce v nejbližších letech nečeká.

721---vizualizace rekonstrukce, která počítá s přeměnou sousedního pozemku

722---nejnovější vizualizace možné přeměny představená klubem

723---dolíček v roce 1947

tvrz vršovice

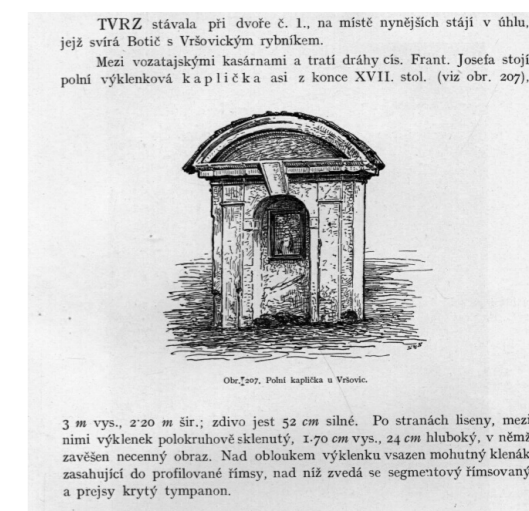
je zaniklé renesanční sídlo, které se nacházelo v severovýchodní části dnešního parkoviště, mezi potokem potokem botič a dnešními ulicemi petrohradská a vršovická. byla postavena po roce 1557, jako součást dvora rodu granovských, kteří v té době vršovice získali. vodní tvrz stála mezi dvěma rameny meandrujícího botiče. jednalo se o patrovou budovu půdorysu písmene L s klasickou trojprostorovou dispozicí. přízemí bylo zaklenuto valenými klenbami a sloužilo hospodářským účelům, v patře se nacházel reprezentační sál a soukromé pokoje později byla doplněna o další hospodářské budovy, mlýny a pivovar. za socialismu tvrz chátrala a byla ve špatném technickém stavu. V roce 1989 byla zbořena, aby ustoupila stavbě tréninkového hřiště bohemians. podmínka zboření byla, že bude ponecháno zdivo do výše kleneb a tvrz bude později obnovena. ovšem nebylo pořízeno žádné zaměření stavby a k obnově nikdy nedošlo. dnes se pod terénem nechází torzo tvrze a to je chráněno jako kulturní památka české republiky. v roce 2001 byl proveden archeologický výzkum, který potvrdil existenci zasypaného zdiva, zbytků mlýnských náhonů, zasypaných kleneb, pozůstatků pivovaru a soubor středověké keramiky. Lokalita je vedena v archeologickém zájmu.

pivovar vršovice

je zaniklý pivovar, pocházející z první poloviny 17. století. areál pivovaru se nacházel na místě dnešního parkoviště. budovy pivovaru se nacházely na obou stranách dnešní petrohradské ulice, mezi dvěma rameny botiče a ve své době byl největší stavbou vesnice. součástí areálu pivovaru byla i vodní tvrz, která se nacházela v jeho severovýchodní části. v roce 1909 ho koupila občanská záložna vršovice. pivovar byl zrušen roku 1930, od té byl využíván především jako dílny a sklady a postupně chátral. budovy pivovaru byly definitivně odstraněny v druhé polovině 80. let 20. století. v devadesátých letech se na místě nacházelo škvárové hřiště, poté se zde konaly veřejné kulturní akce, nebo pro cirkus.

731---pivovar, v severovýchodní části areálu vodní tvrz 1938

732---vršovice - tvrz, soupis památek, 28. politický okres vinohr. (1908), str. 167

733---vršovický pivovar 1942

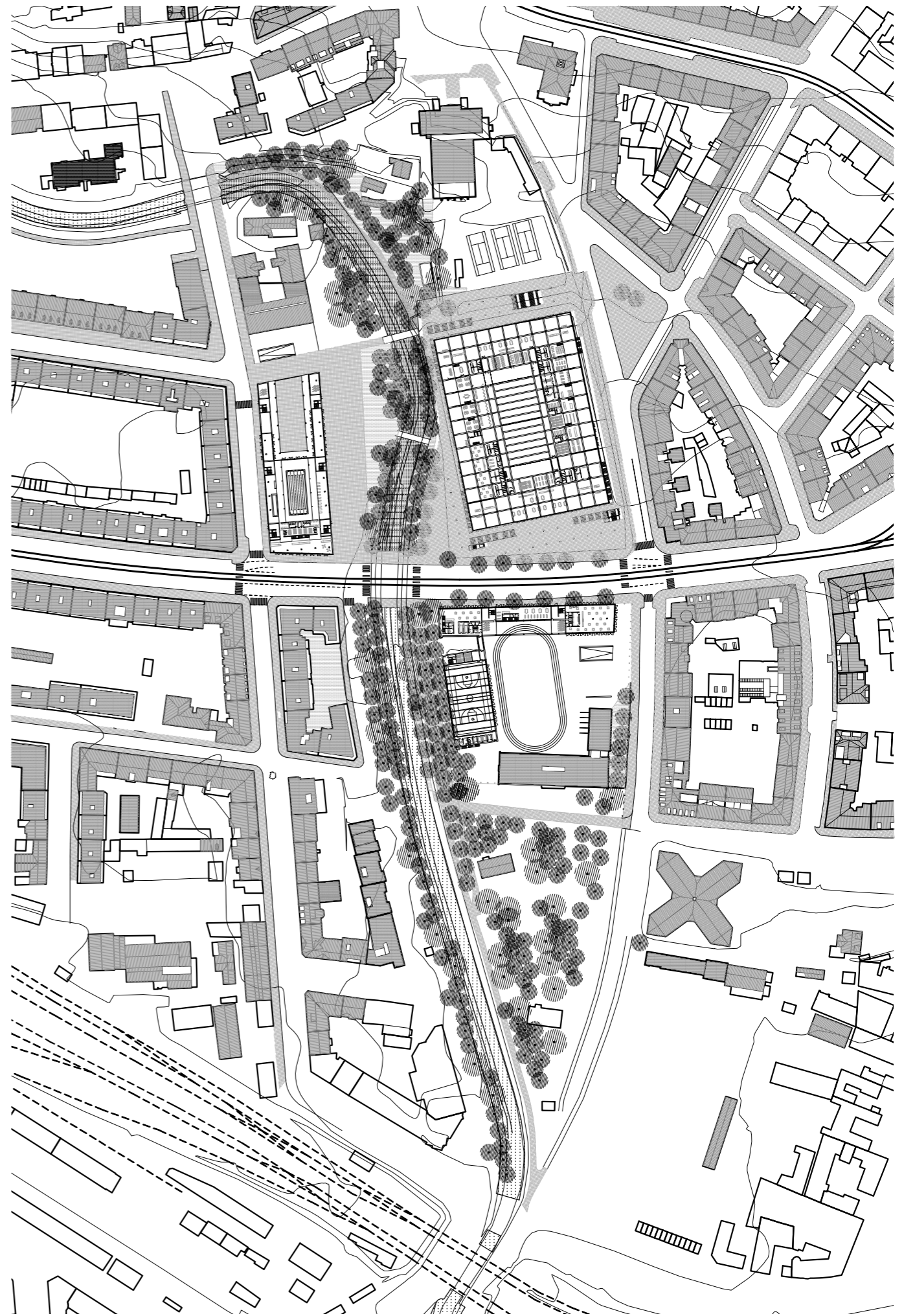
POŽÁR:

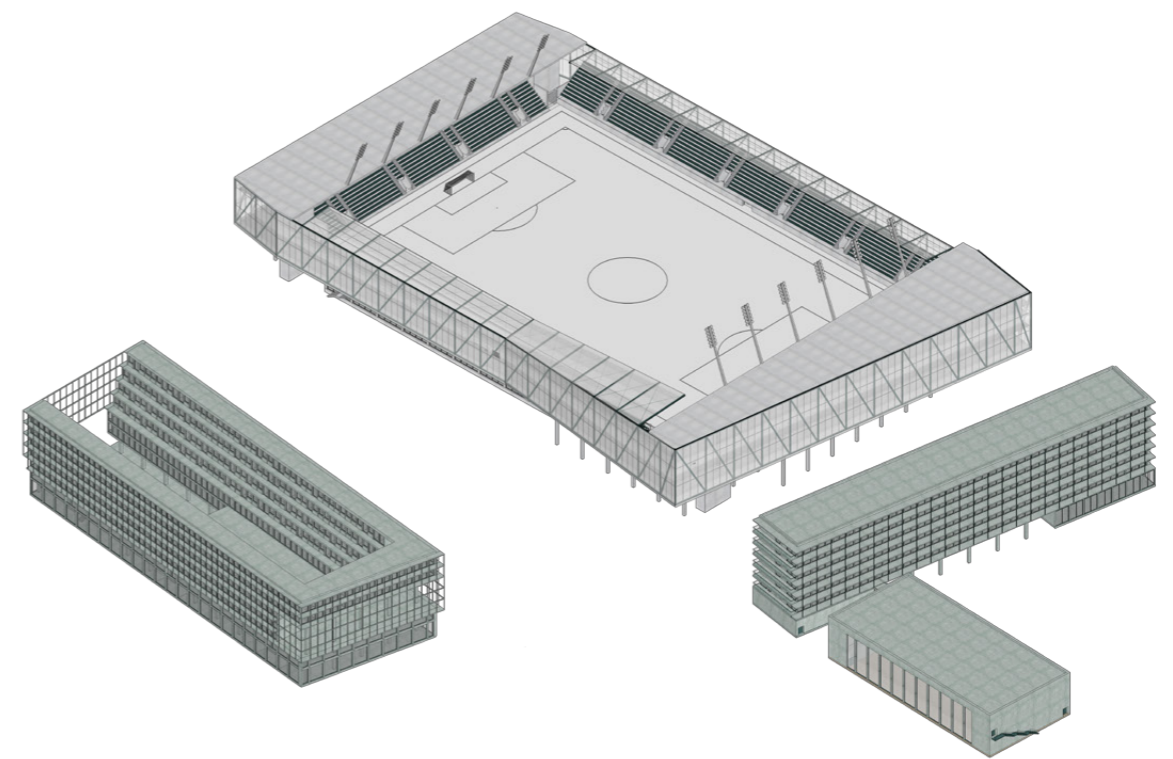
maximální délka N.C.: 50m

hotel na křižovatce

střední max 50

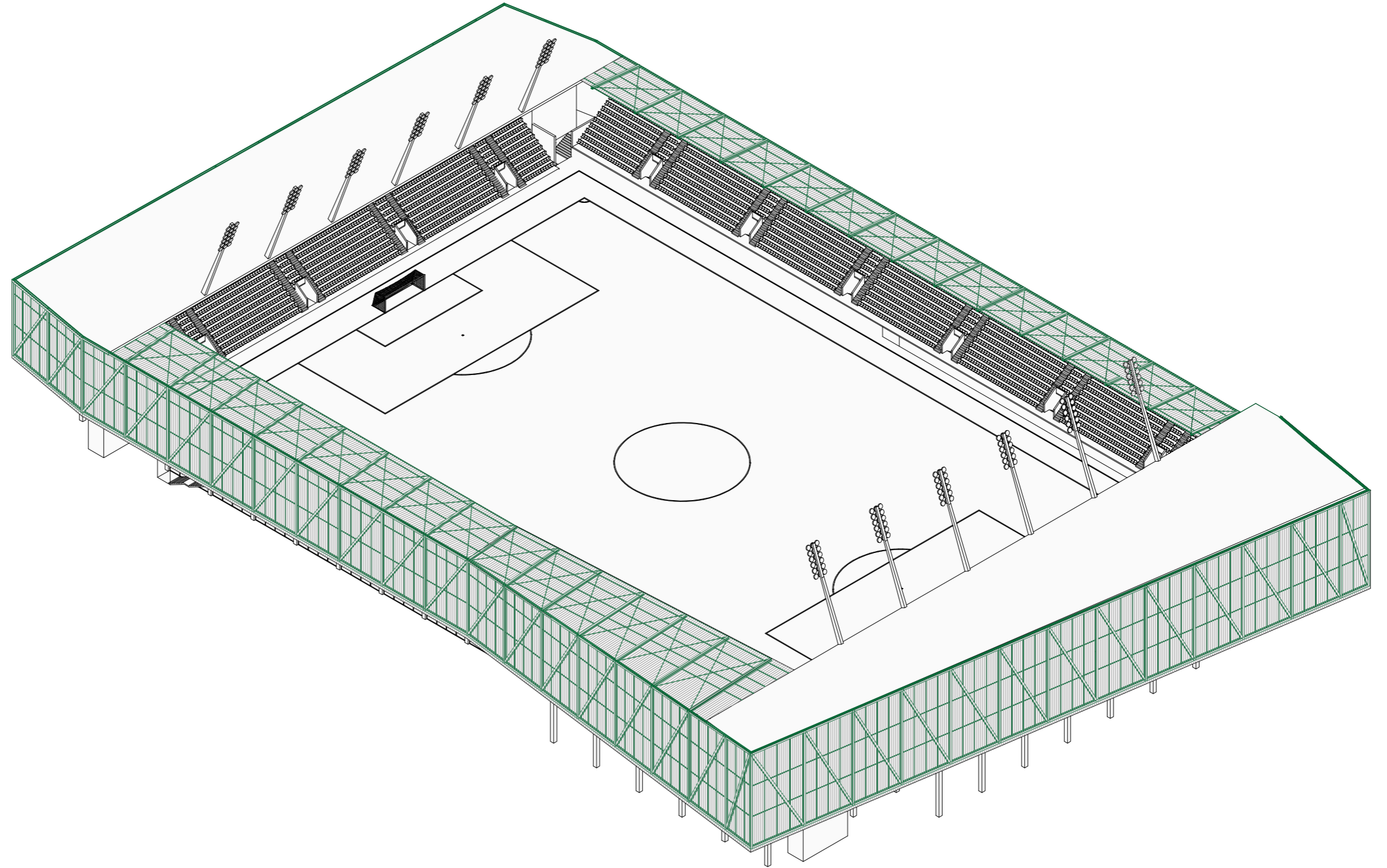

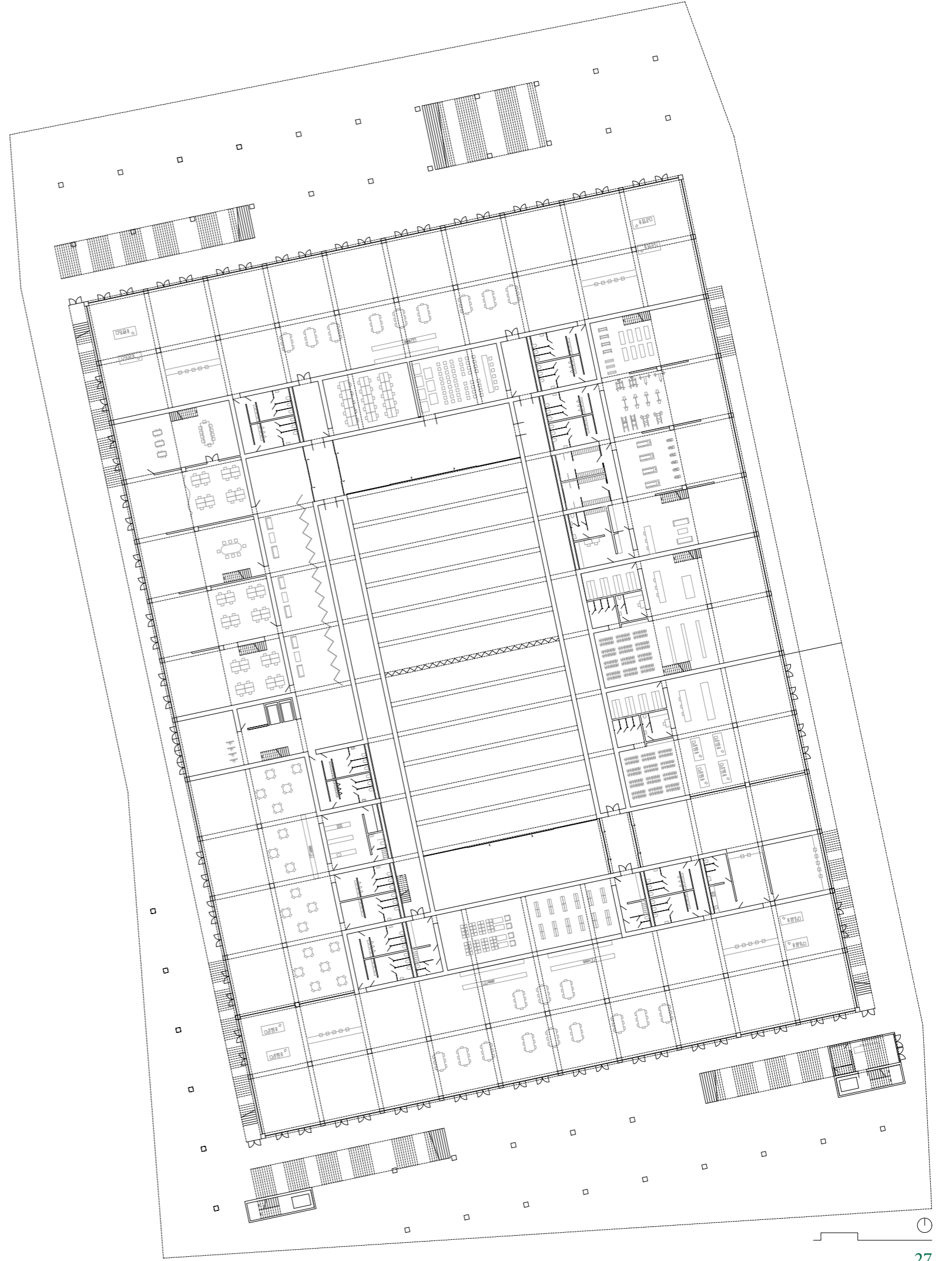

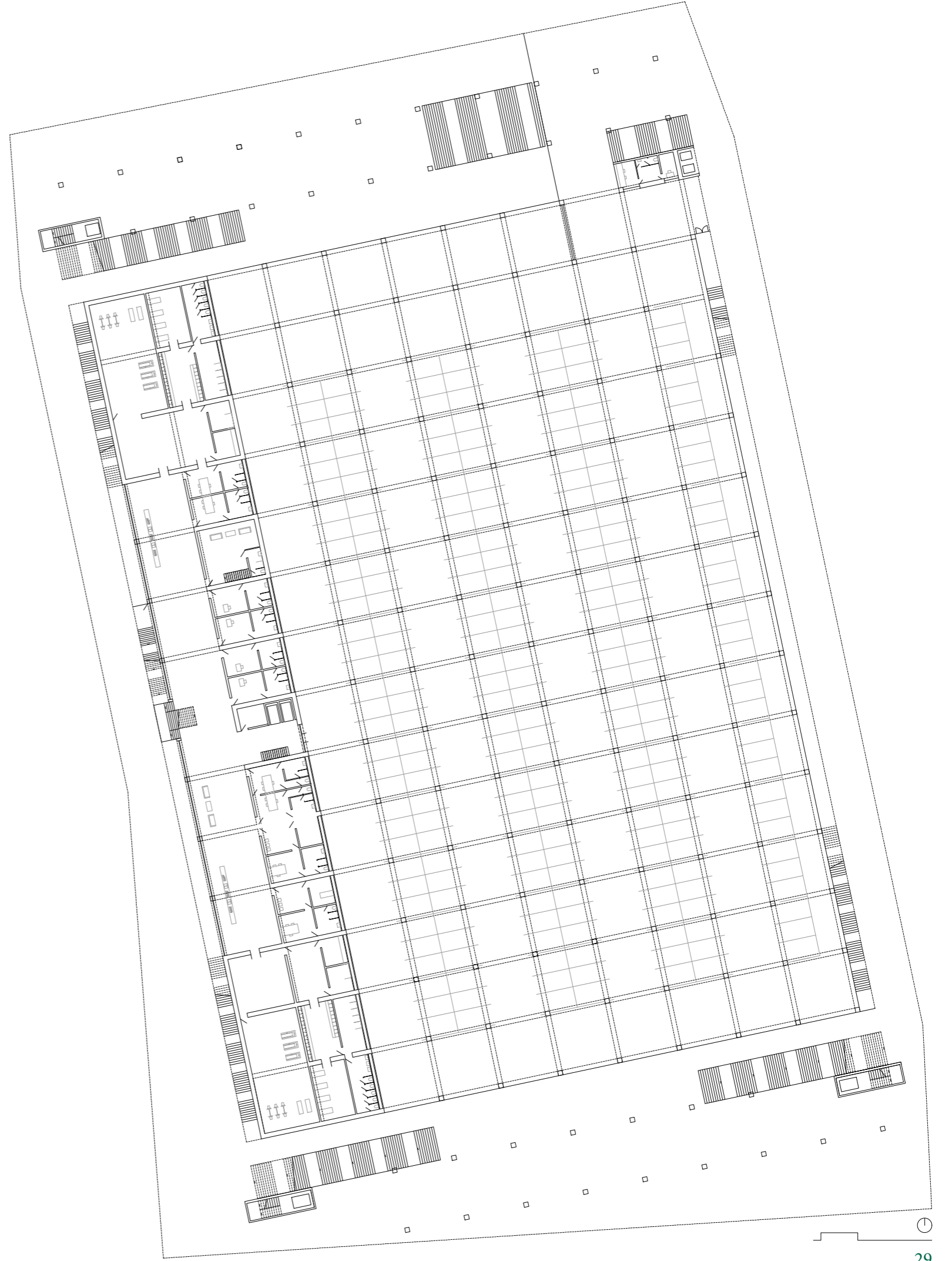

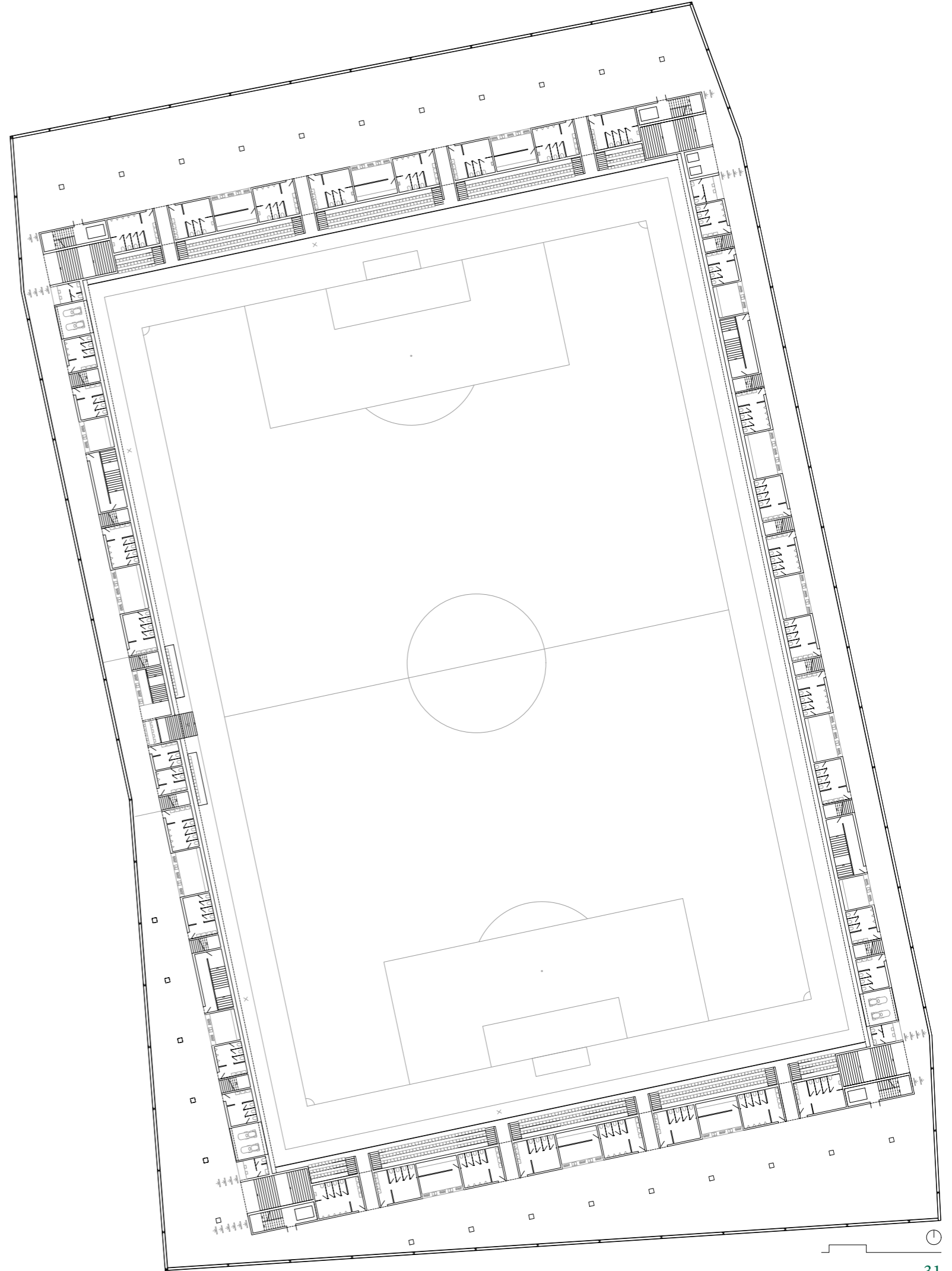

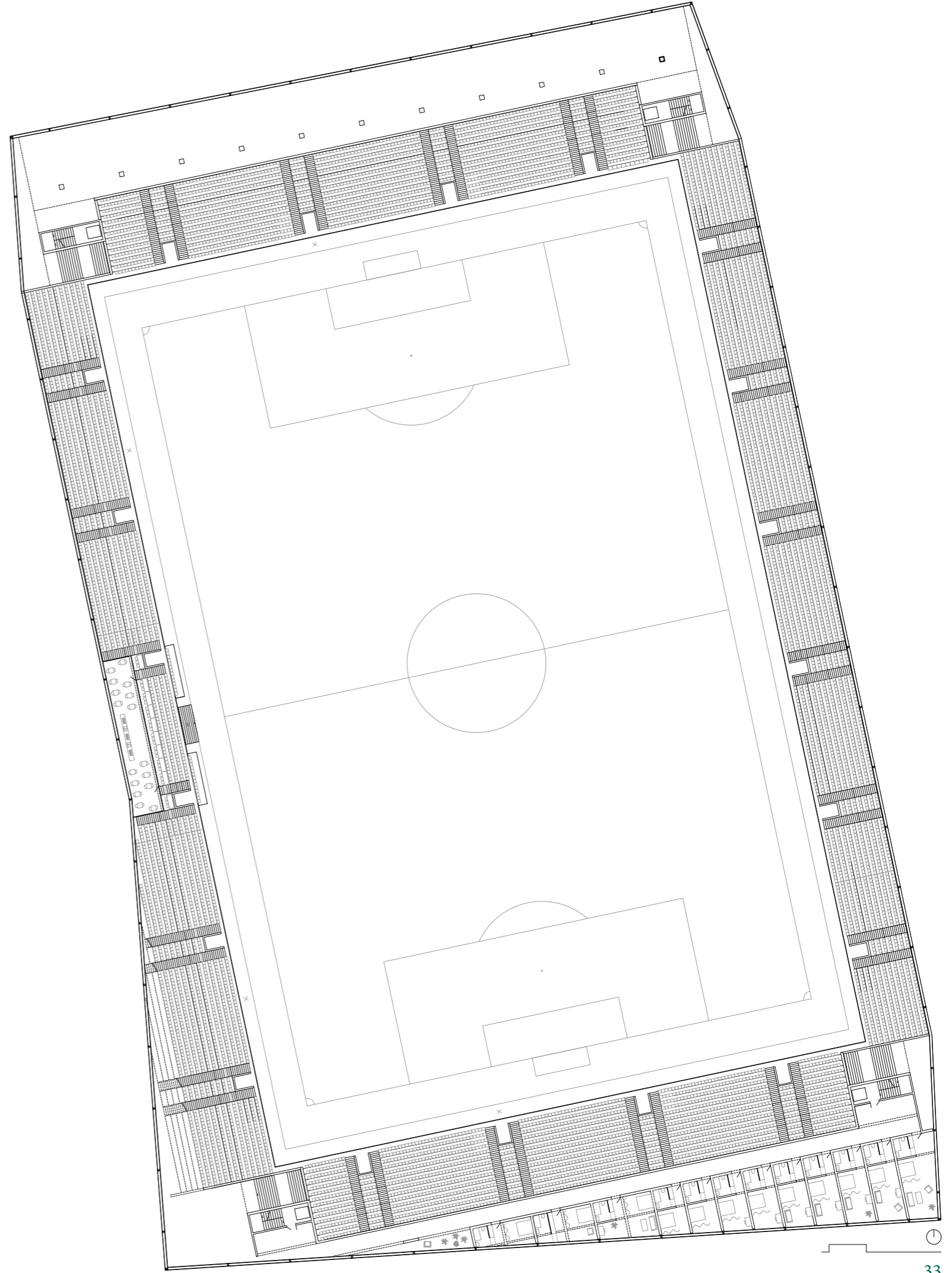

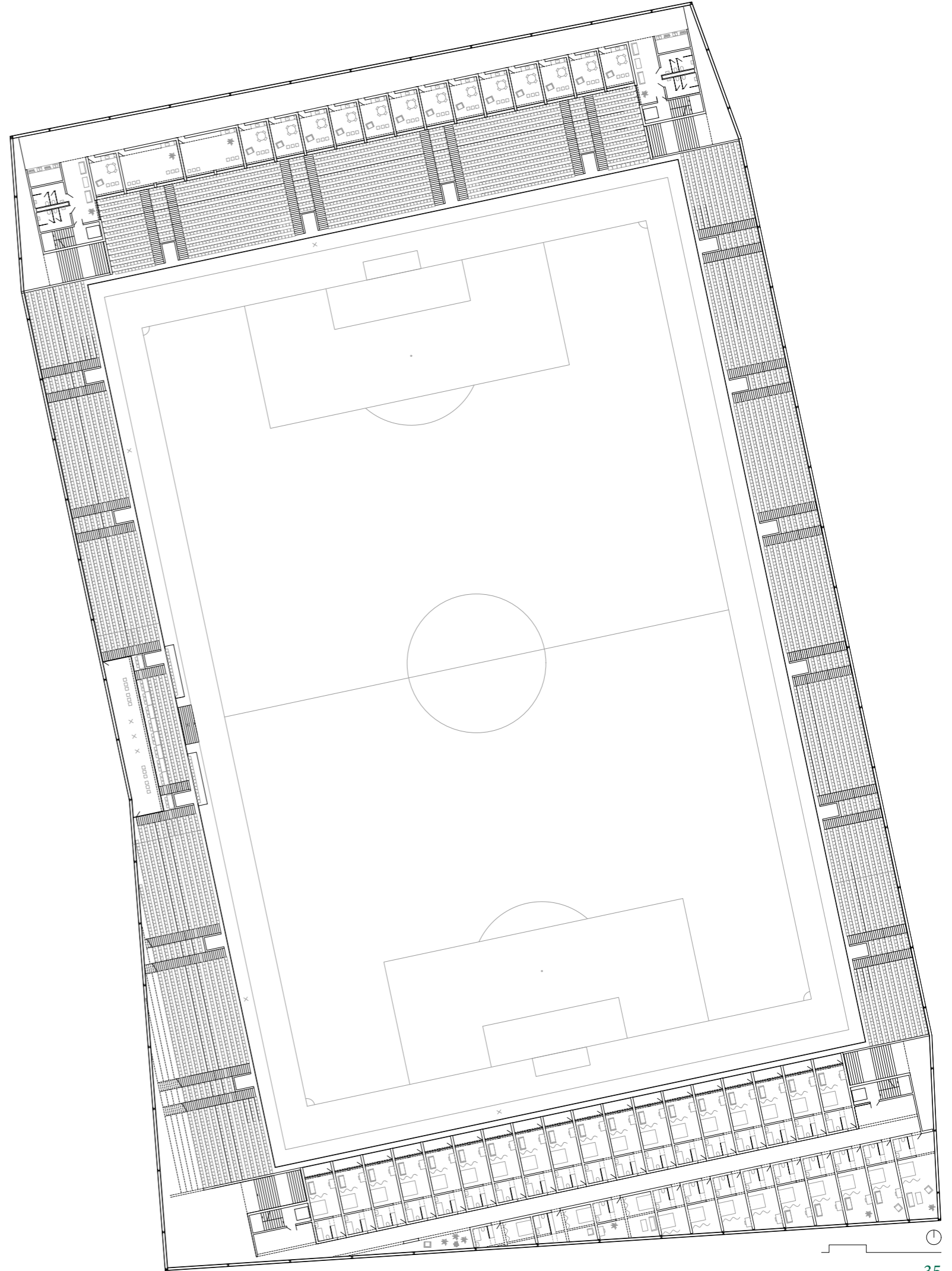

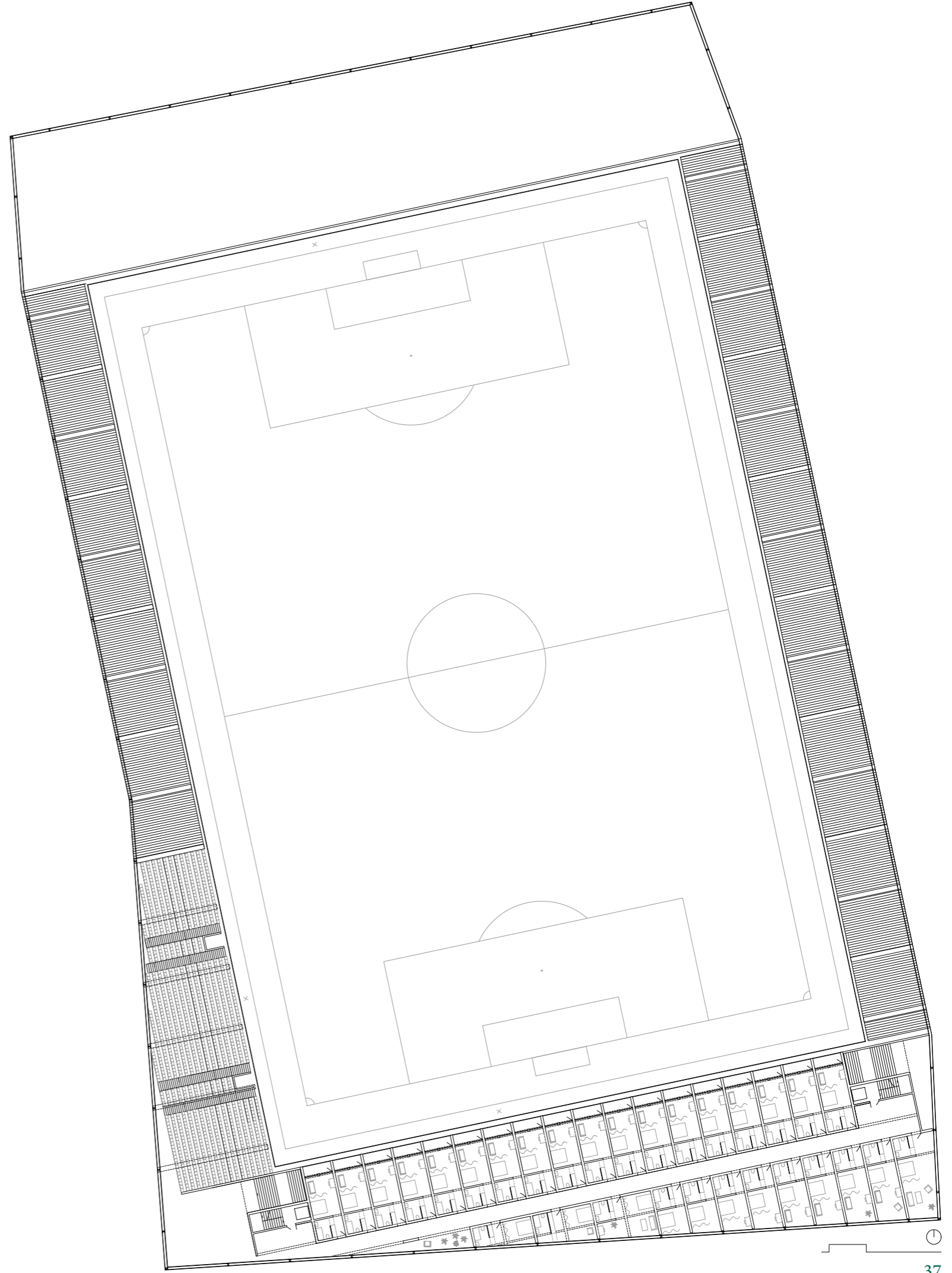

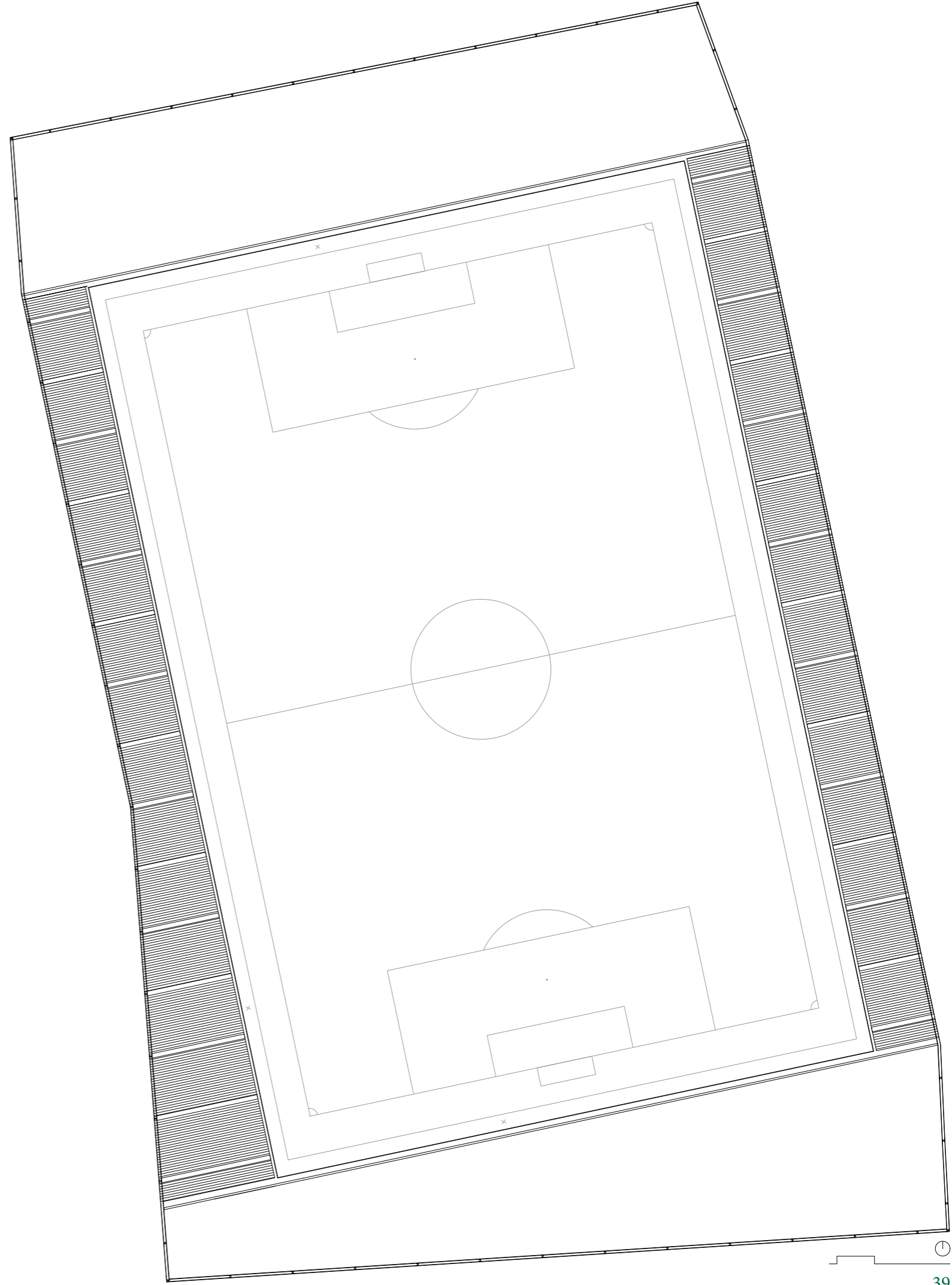

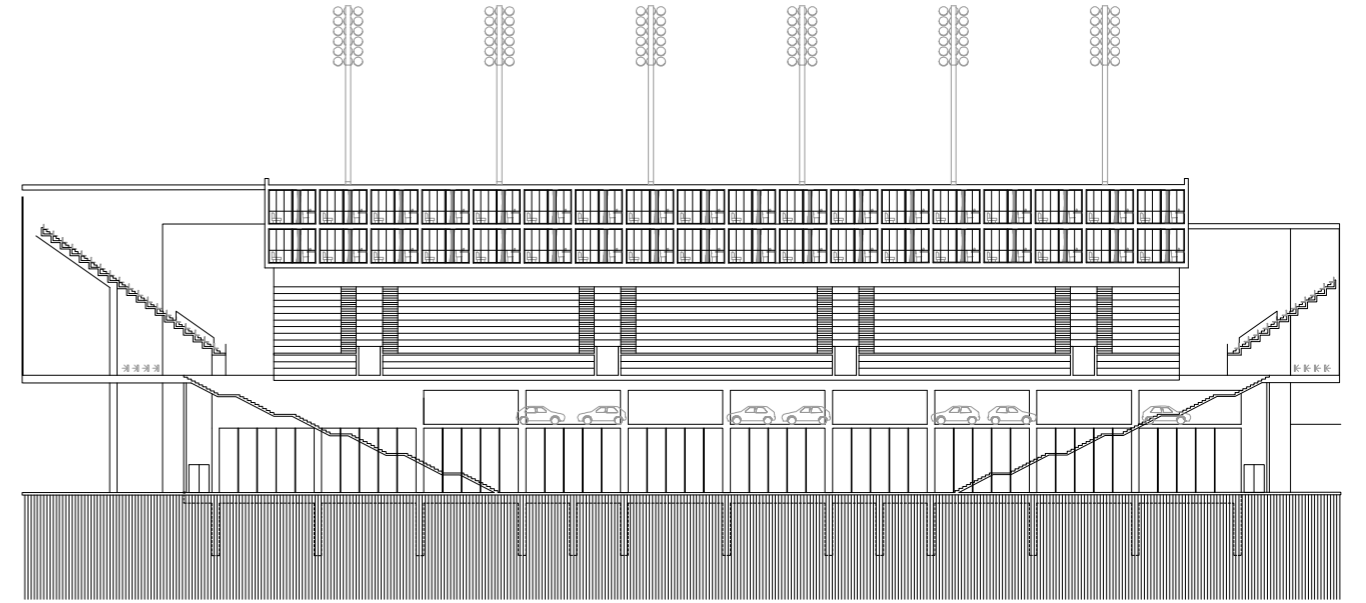

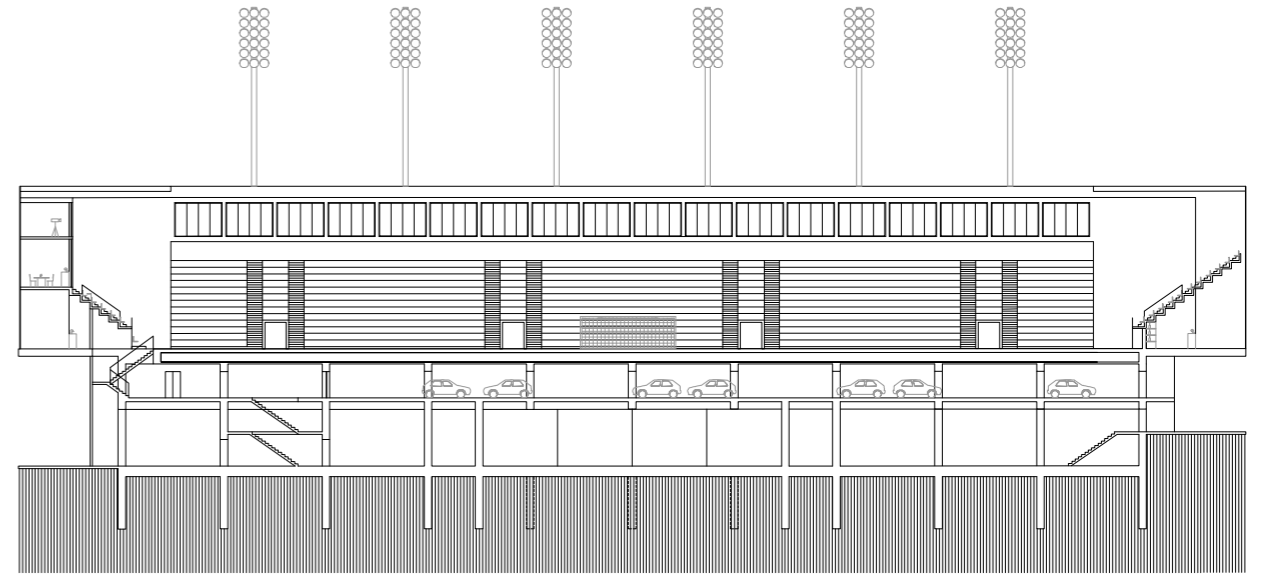

střecha

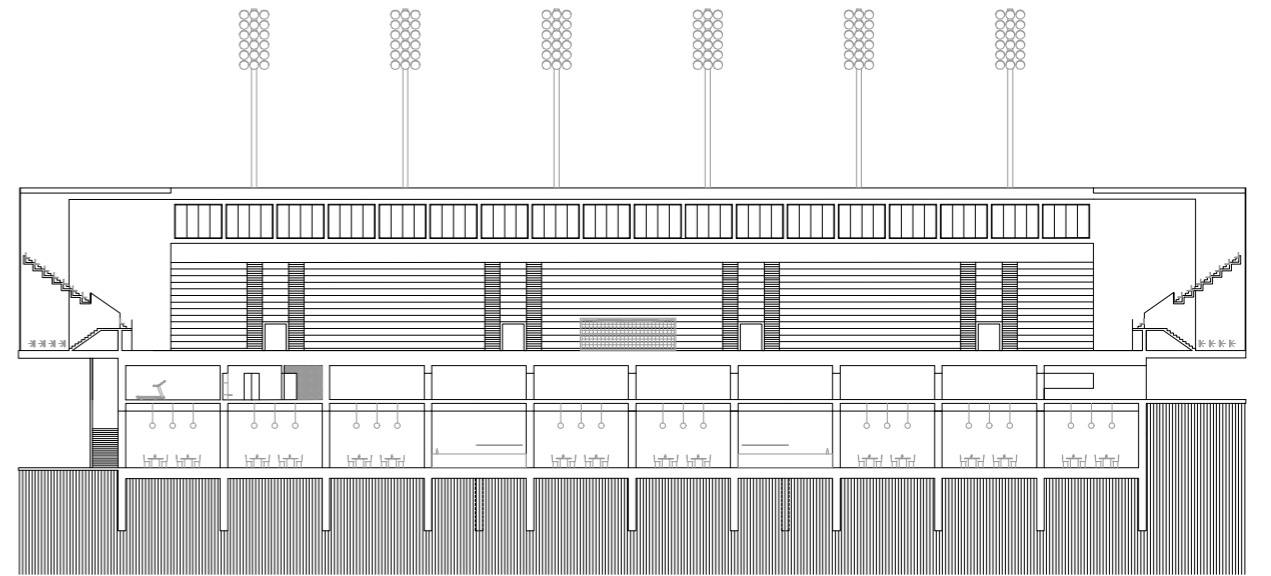
101

102

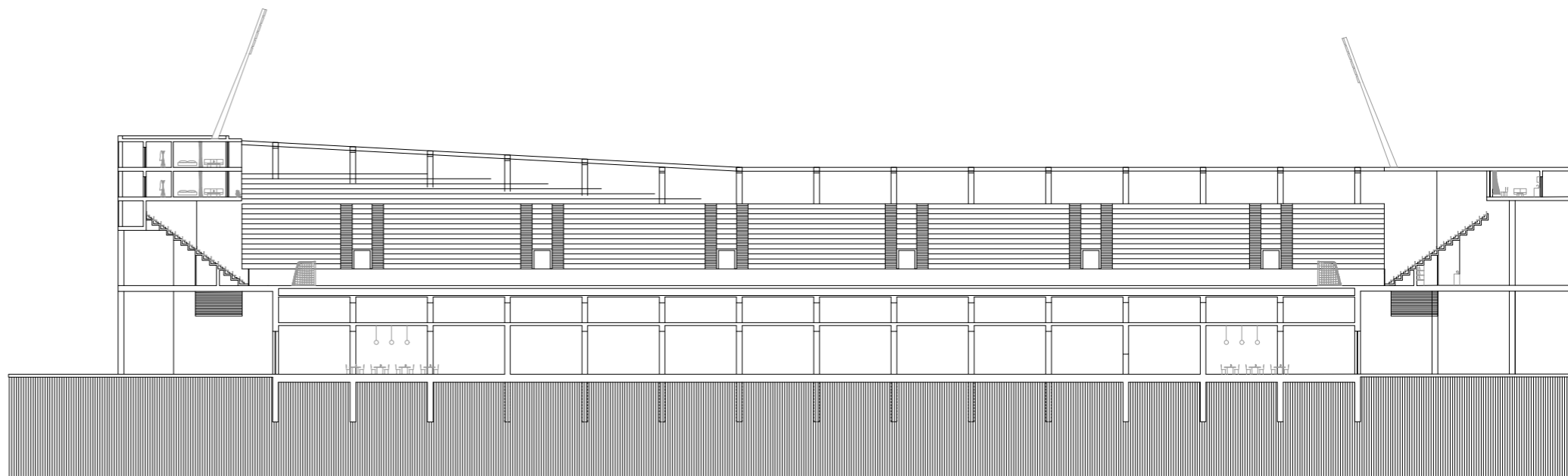
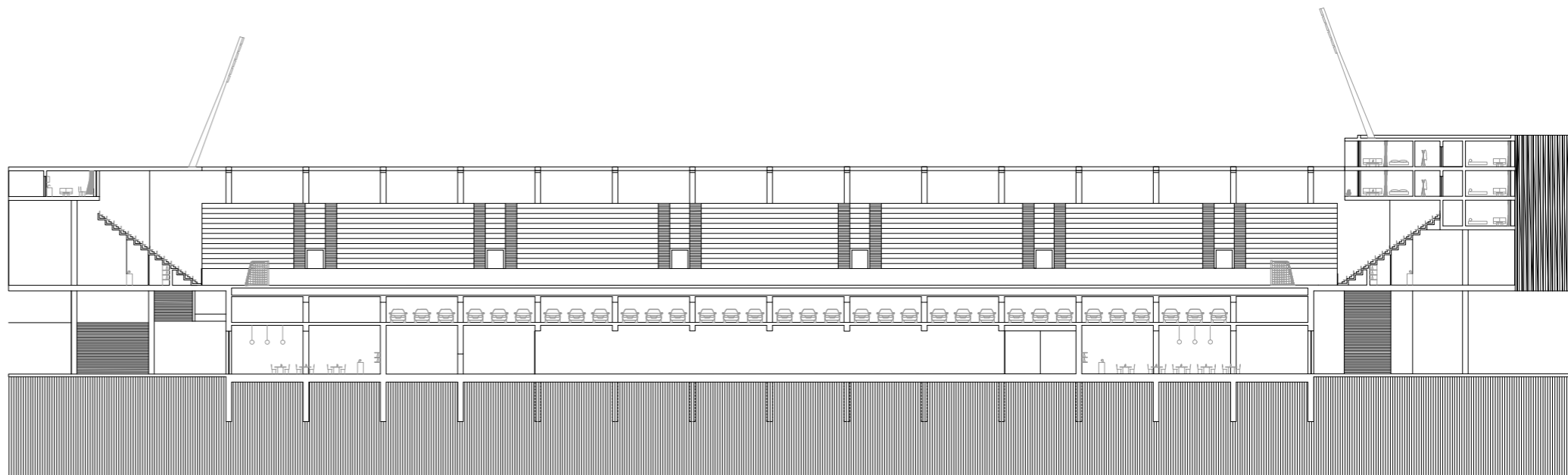
103

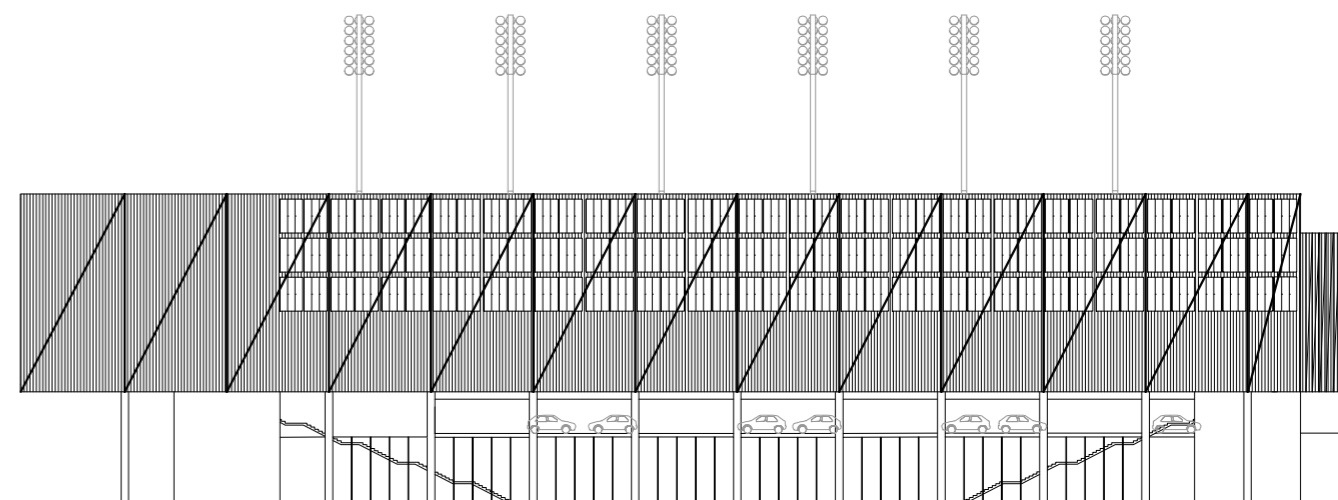
101 - řez aa

102 - řez bb

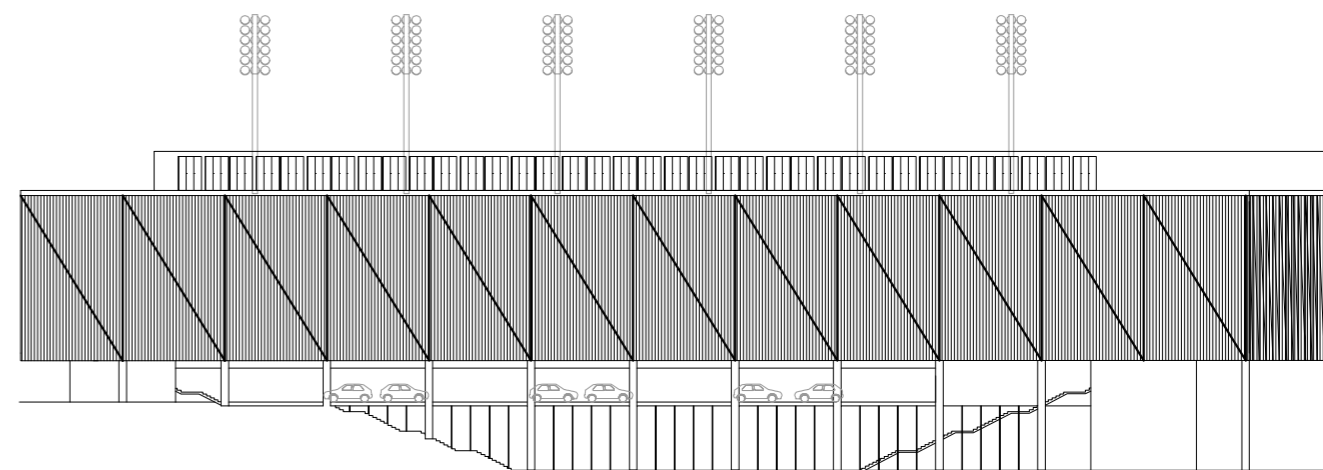
103 - řez cc

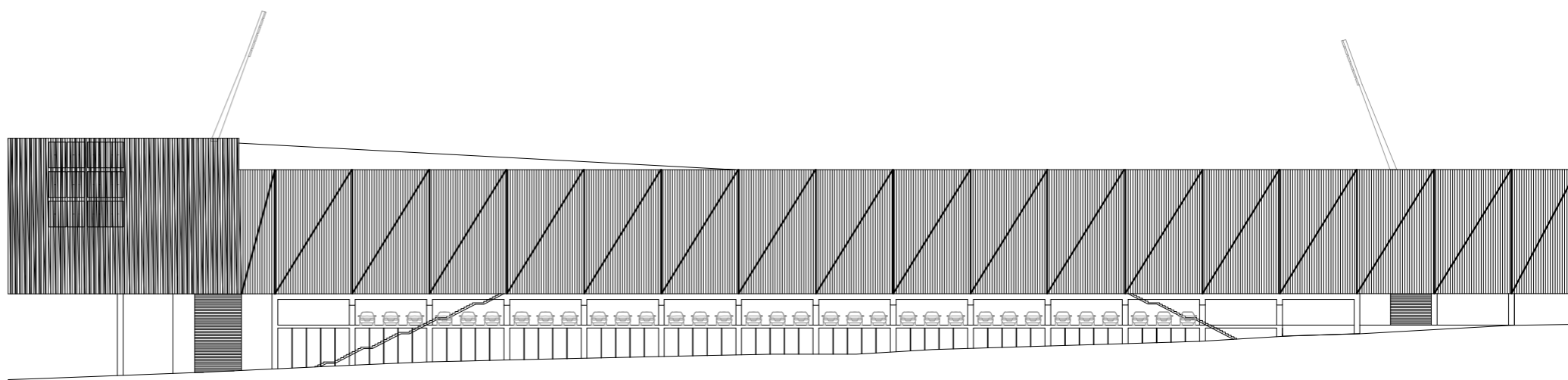
201

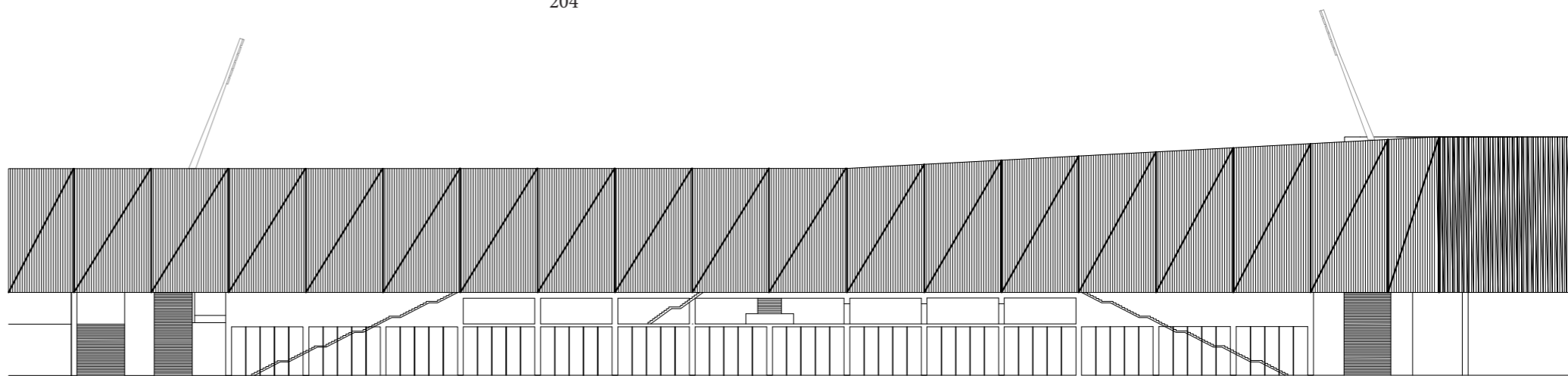
202

203

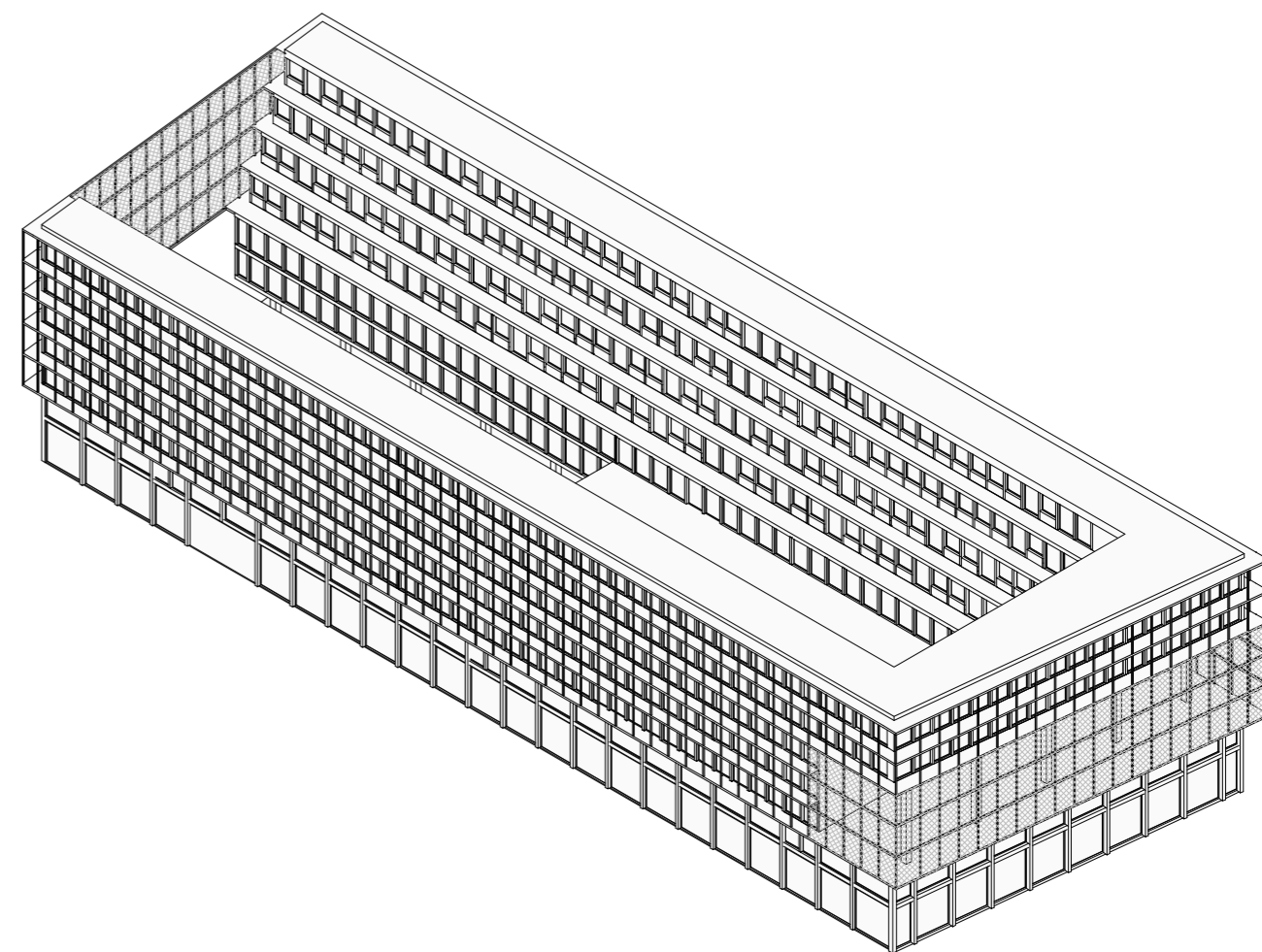

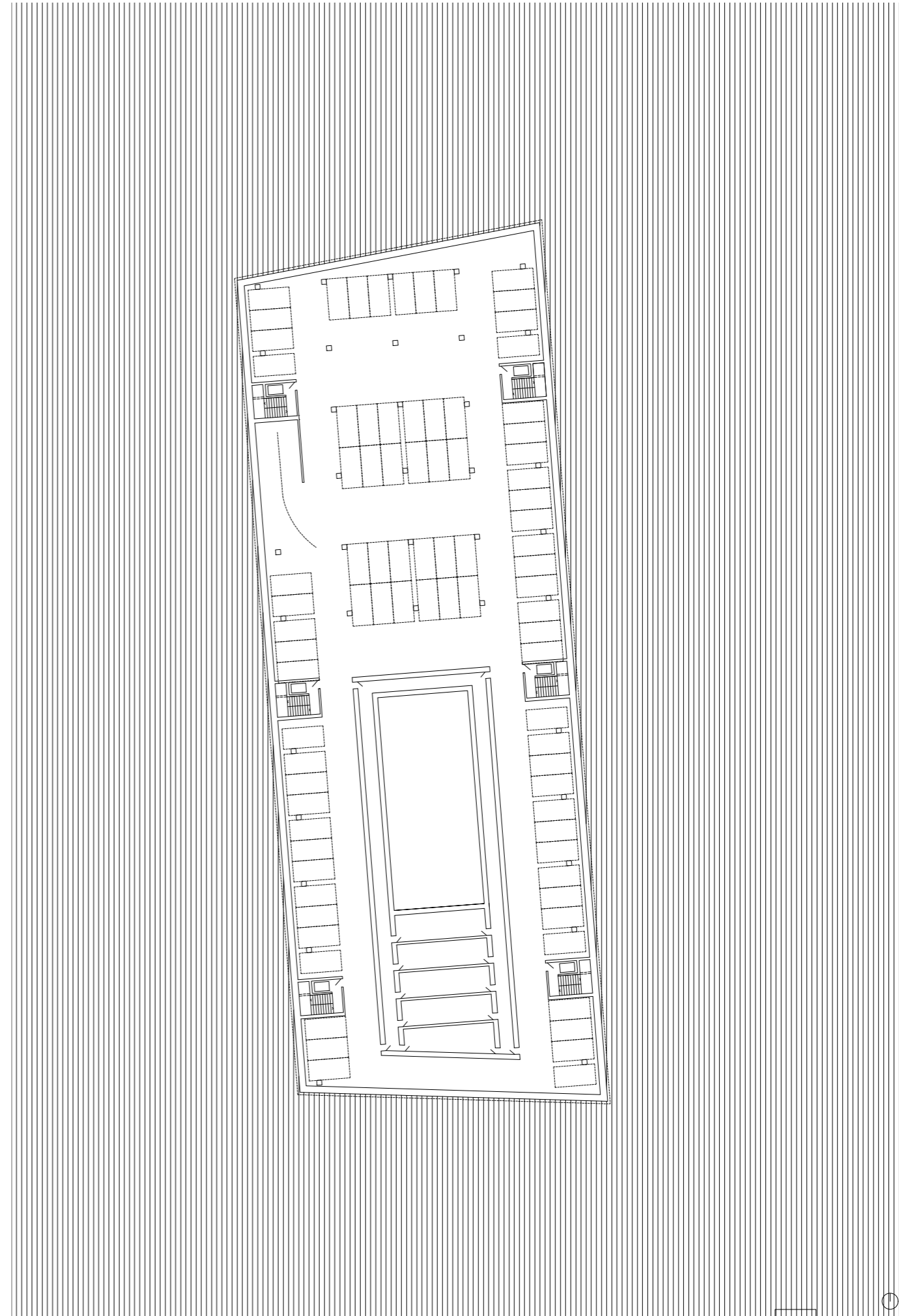
204

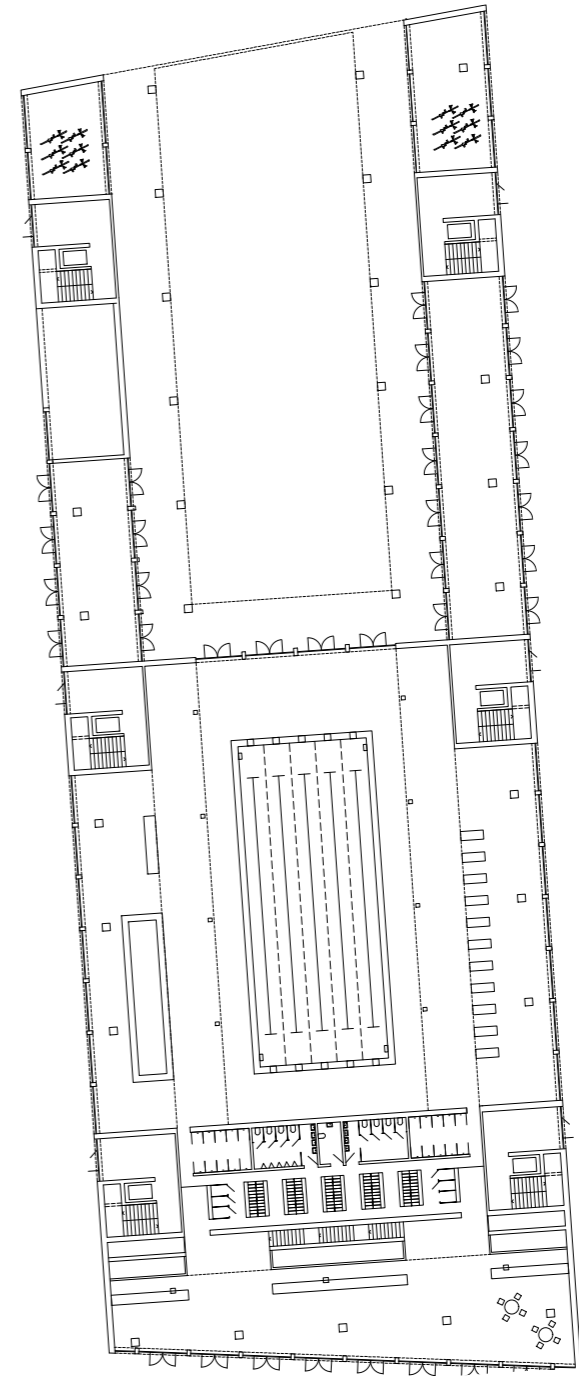

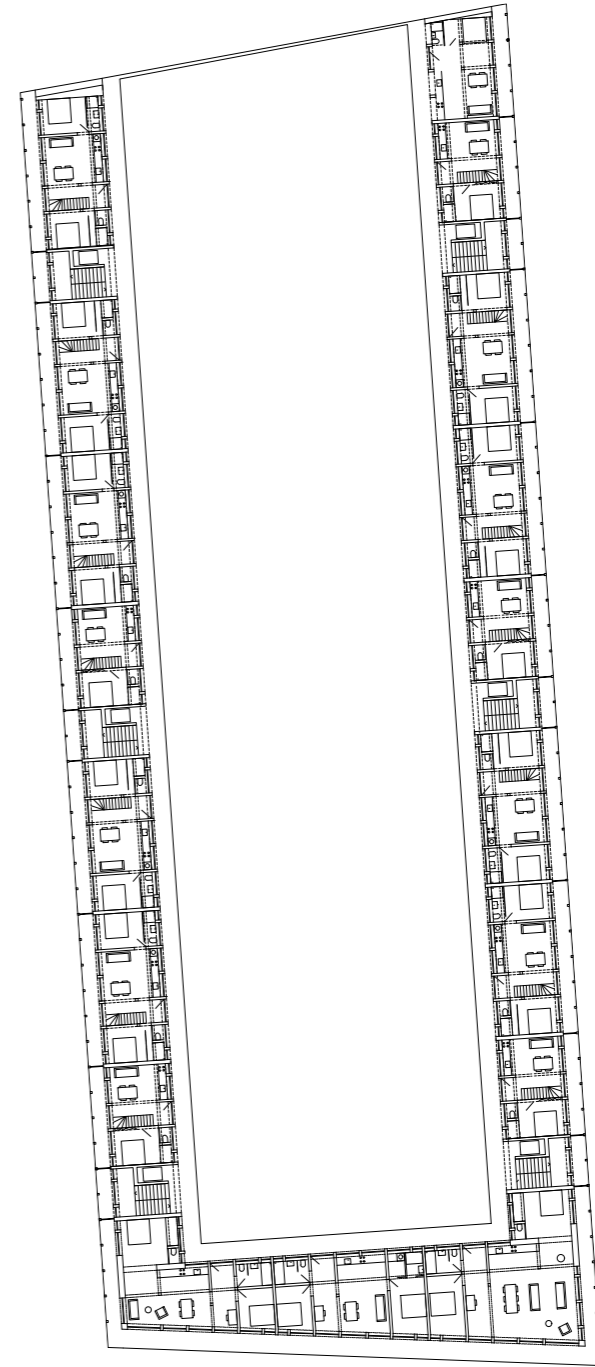

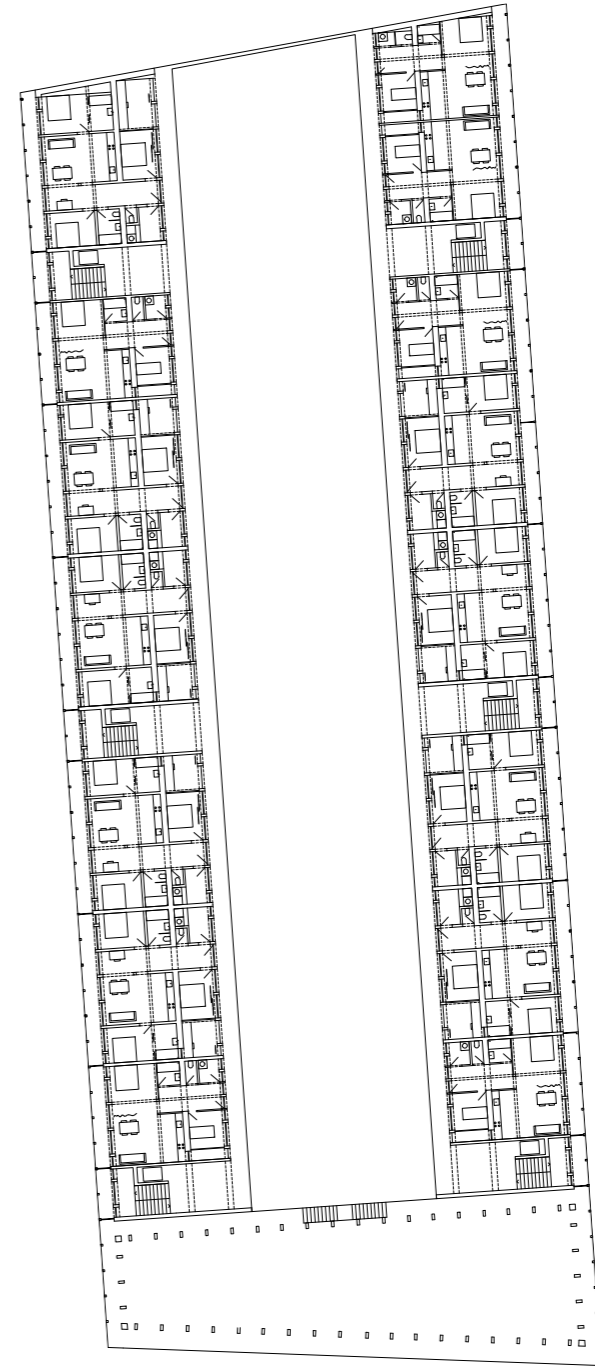

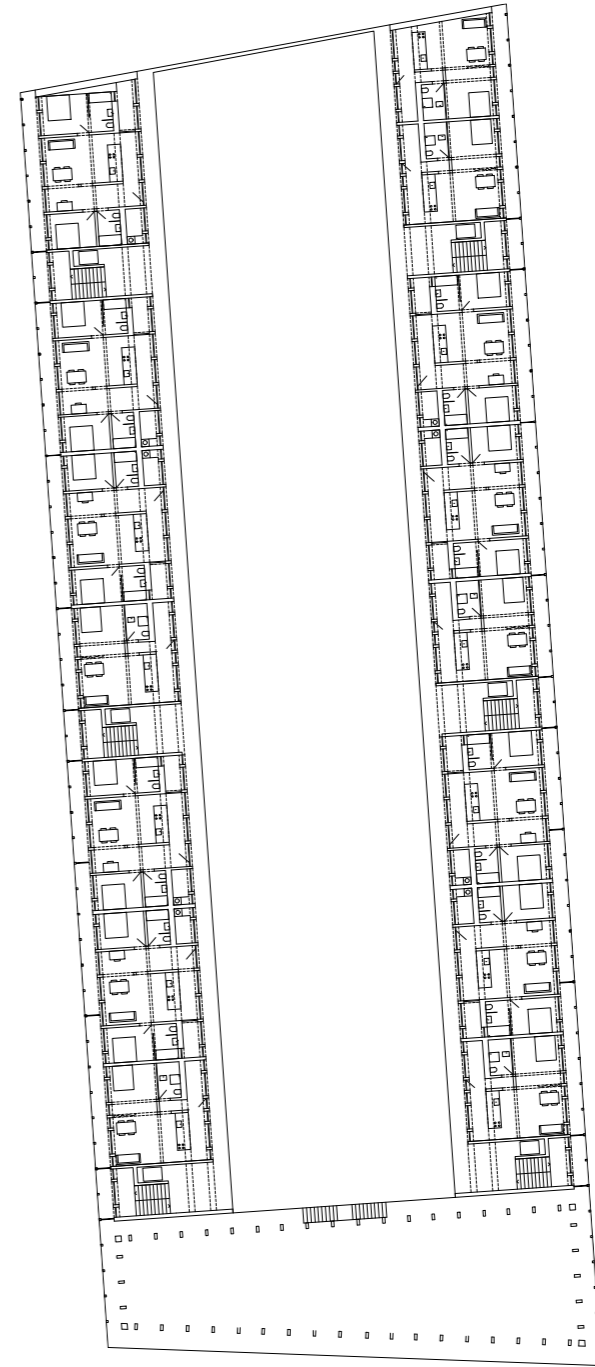

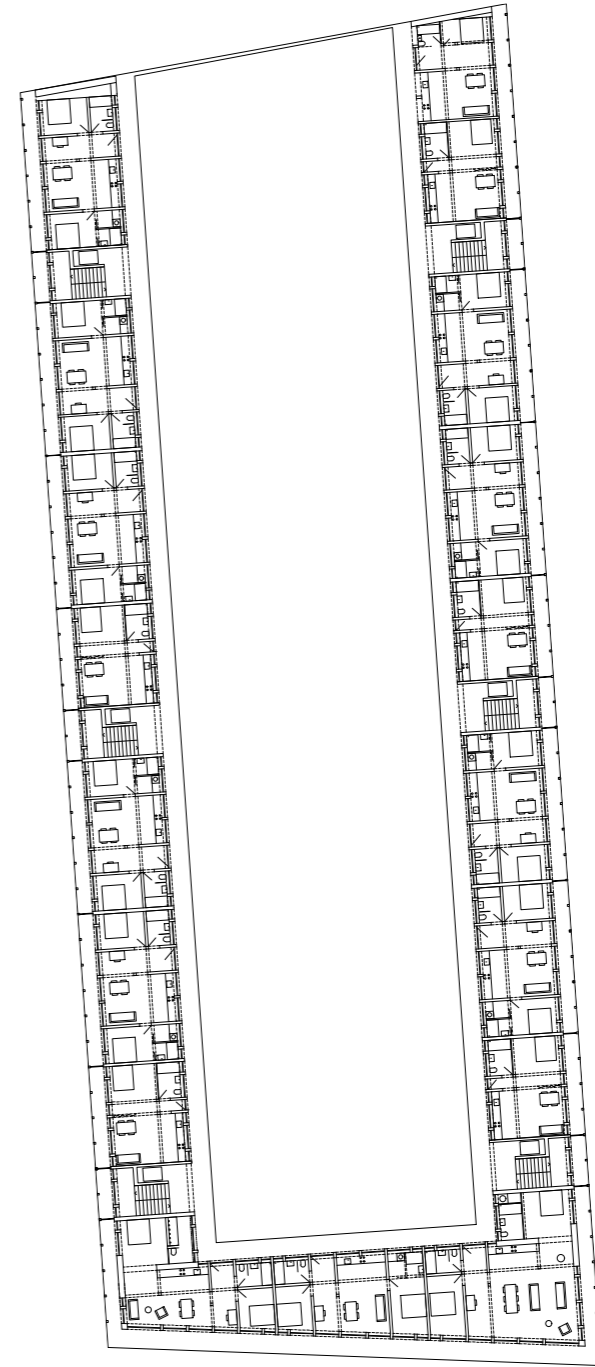

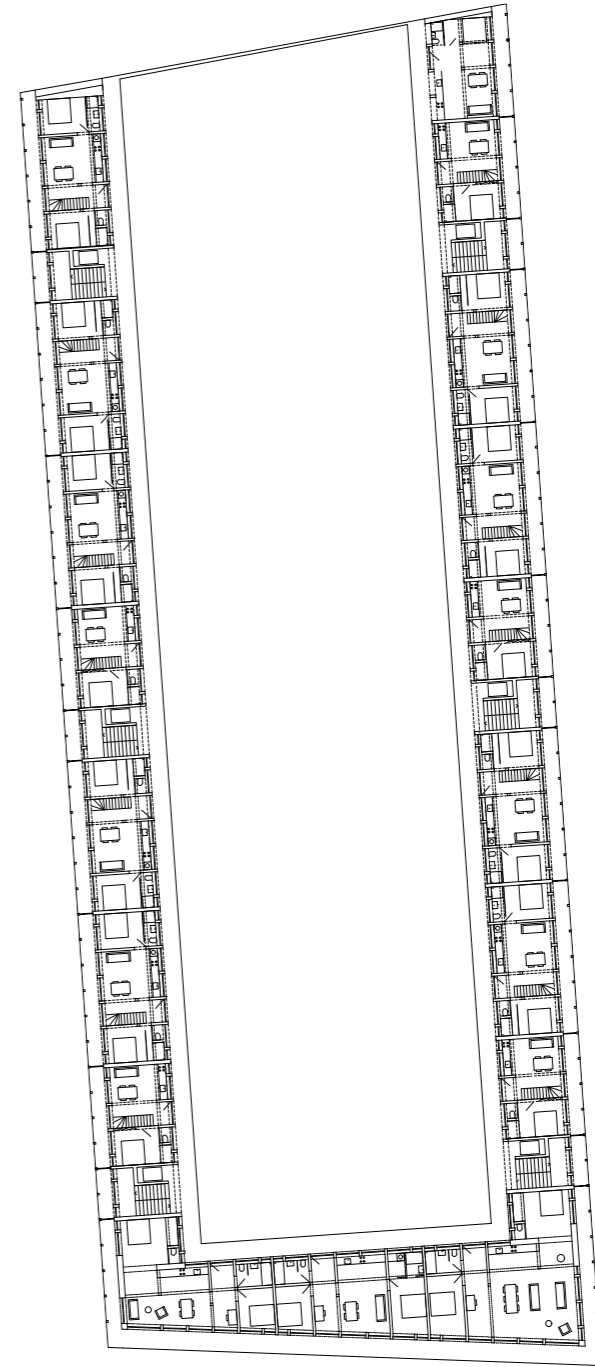

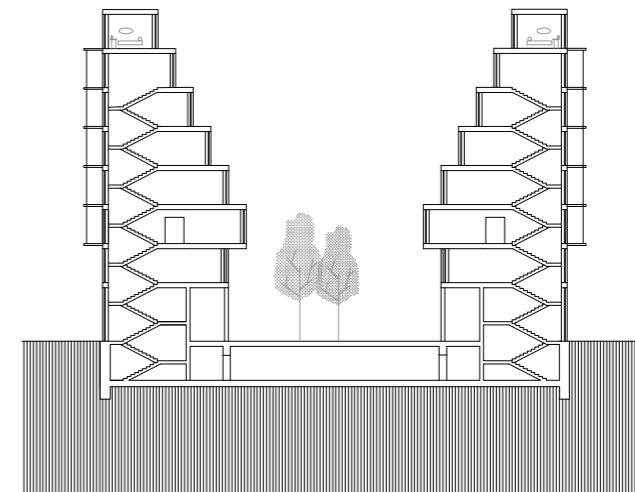
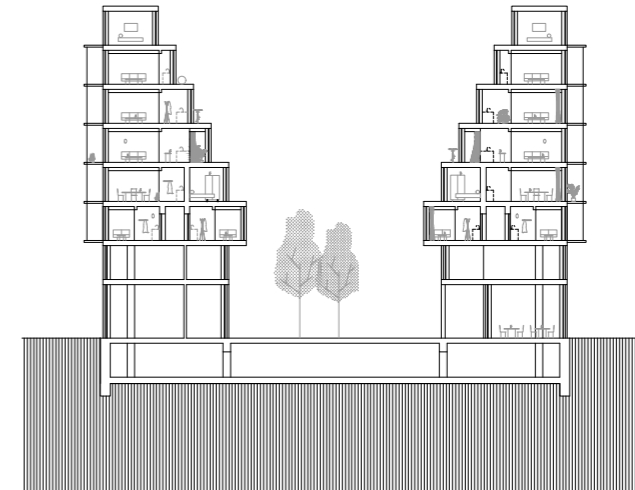
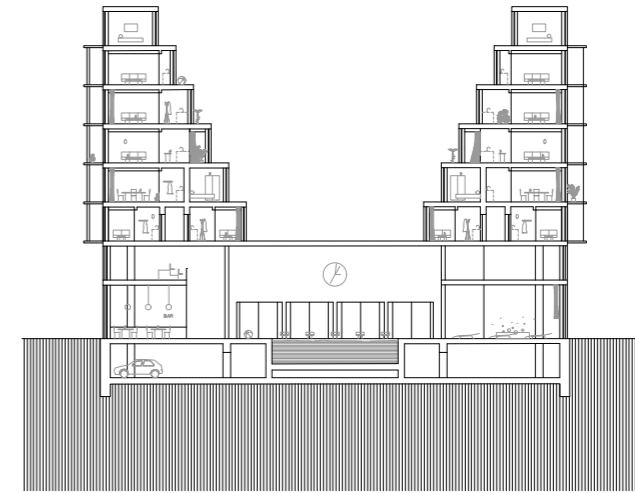

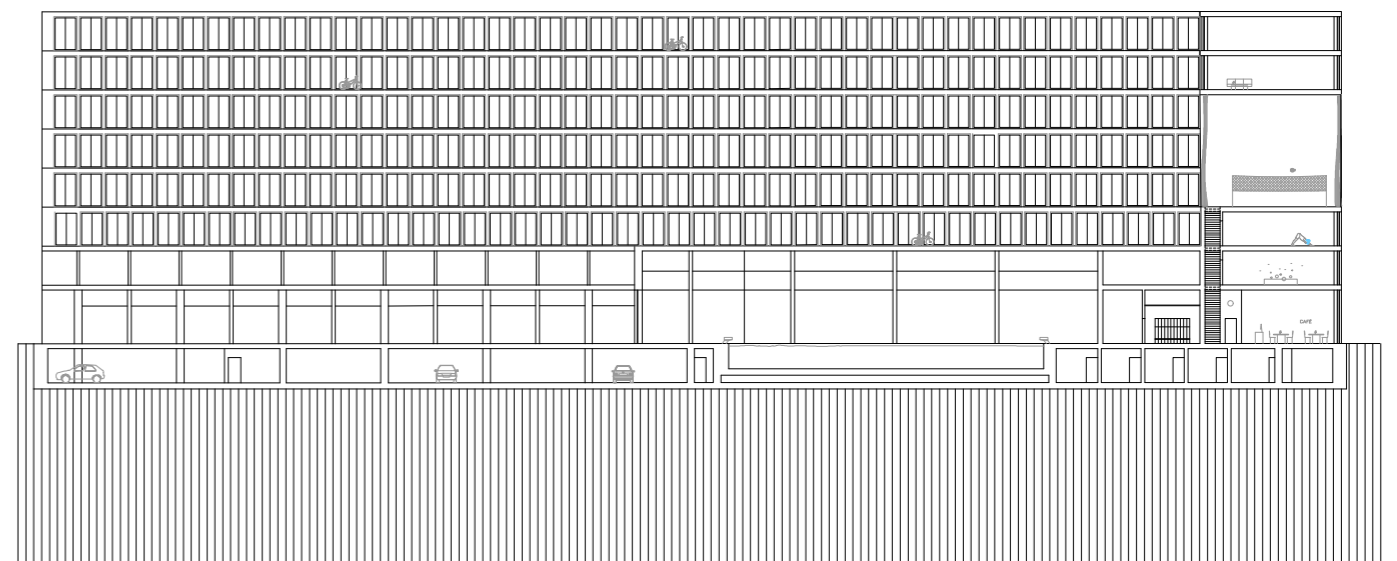

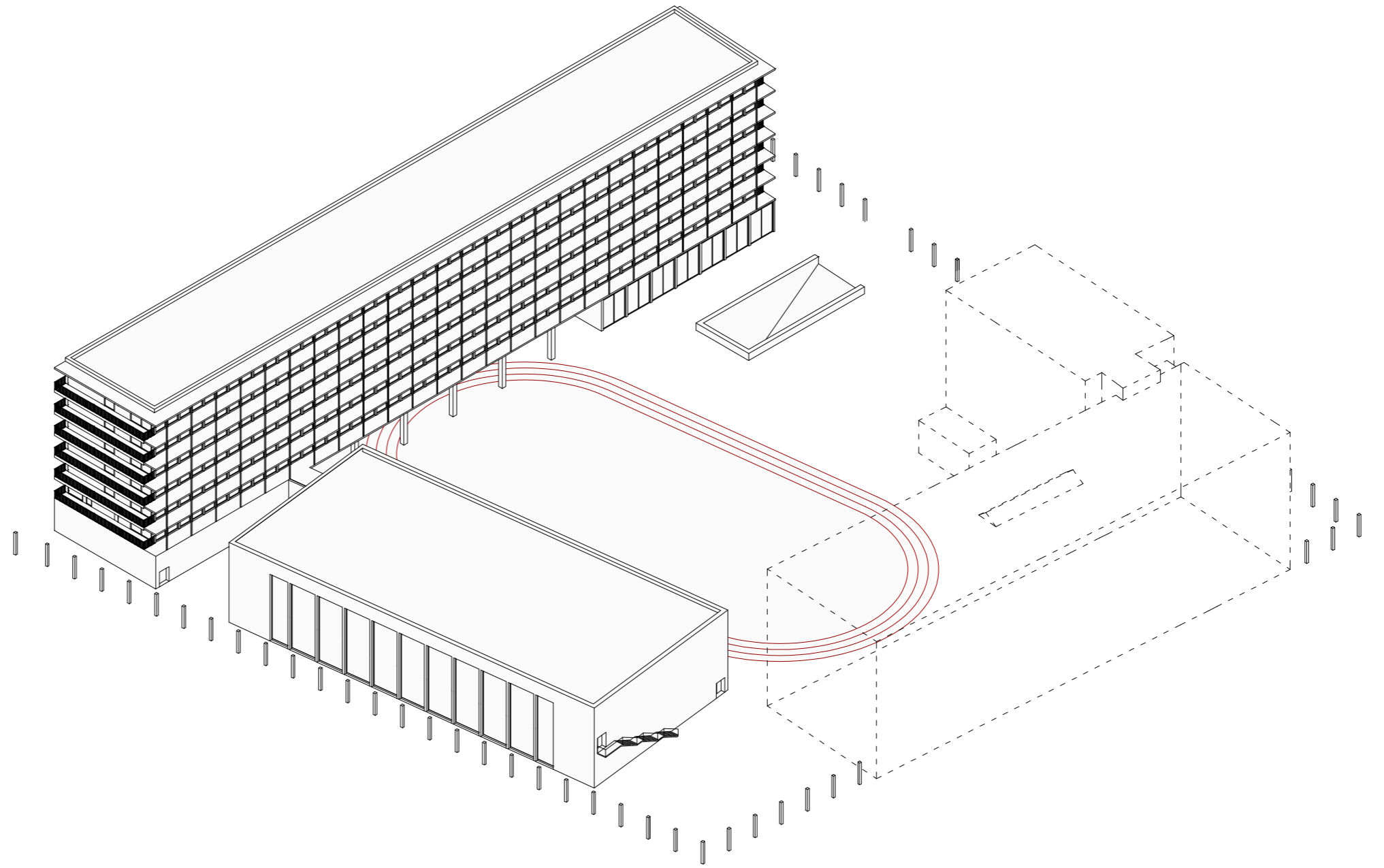

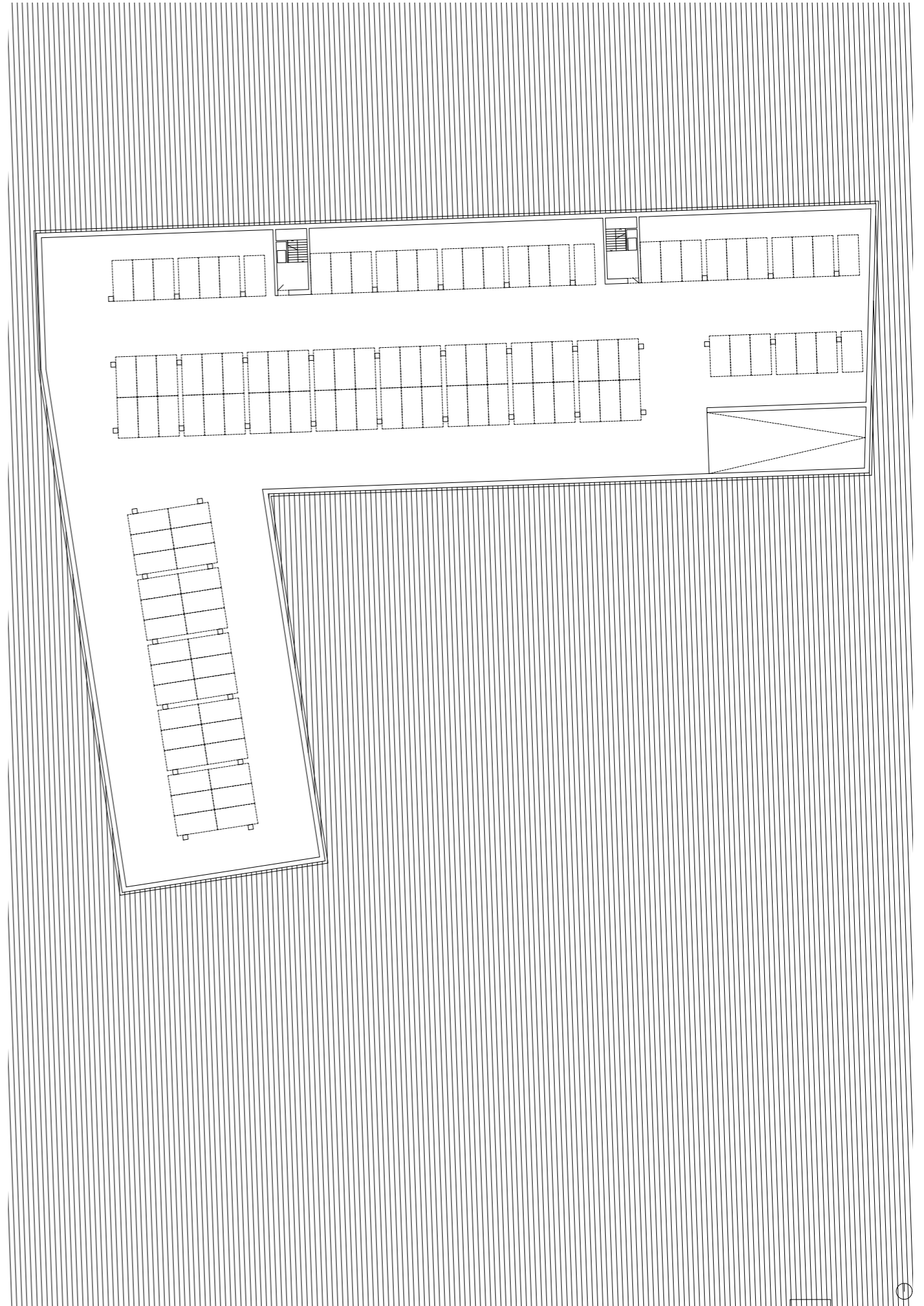

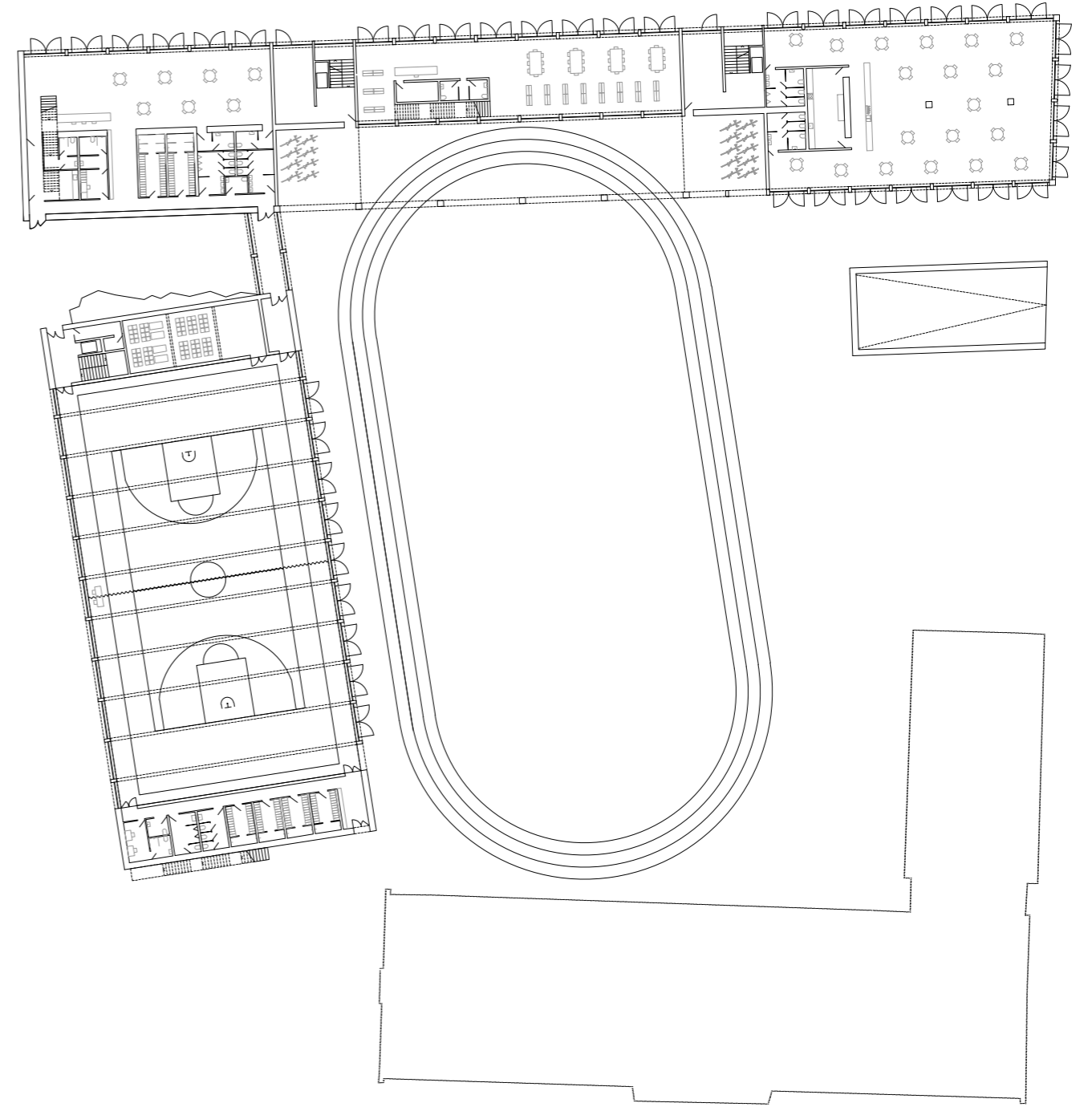

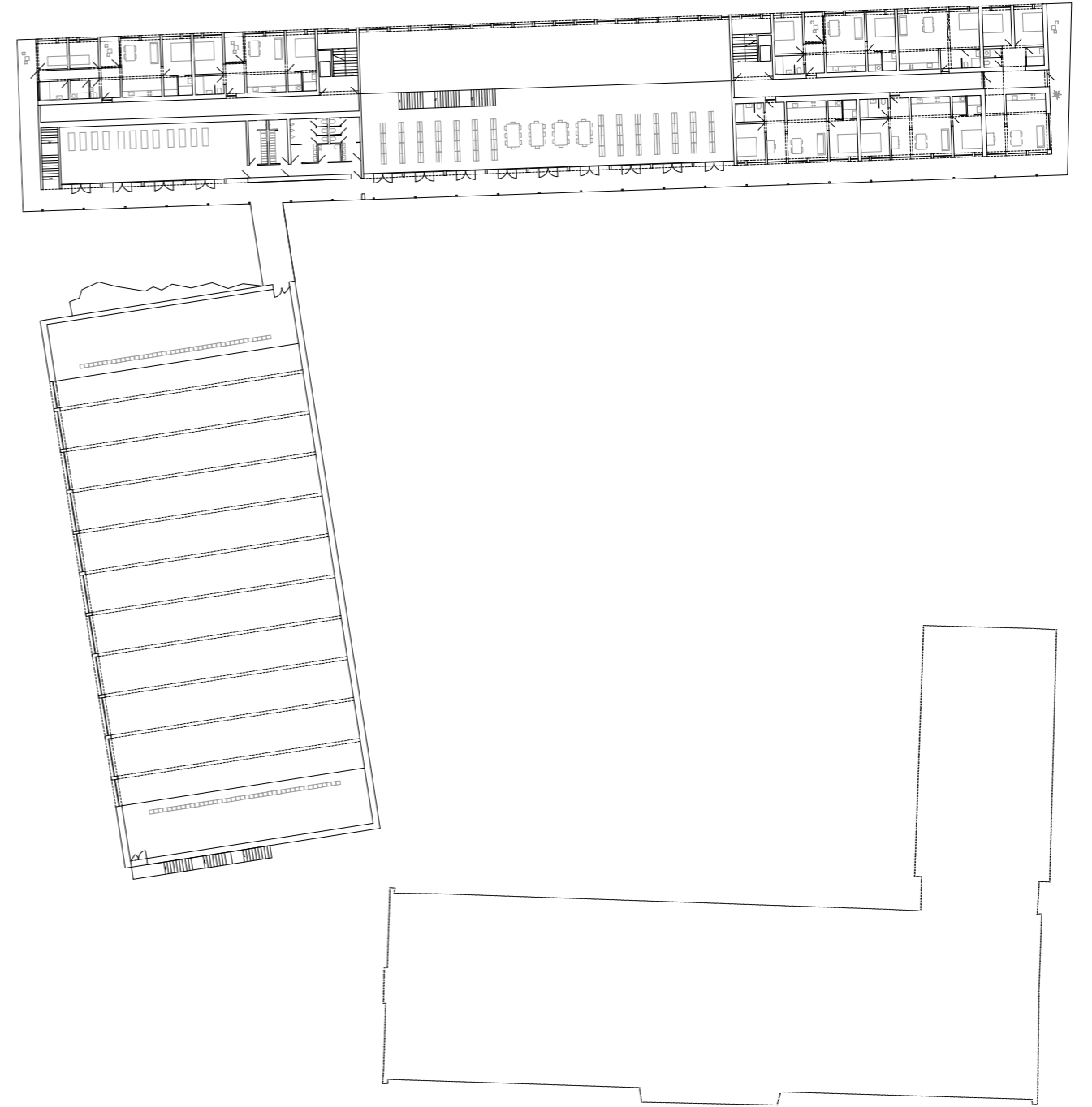

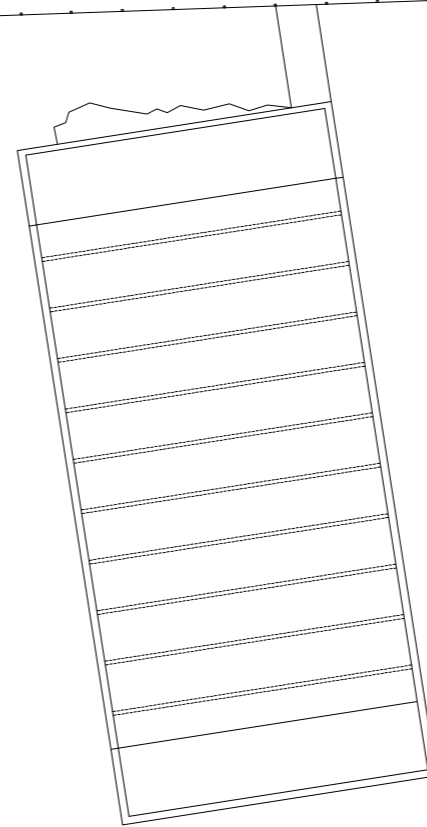
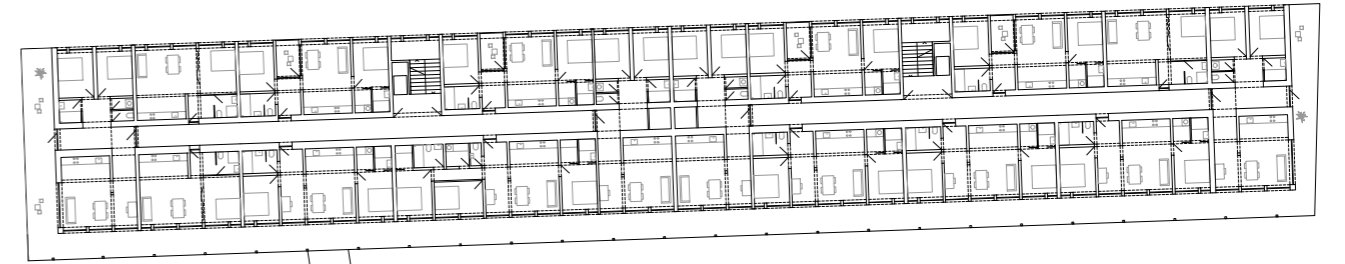

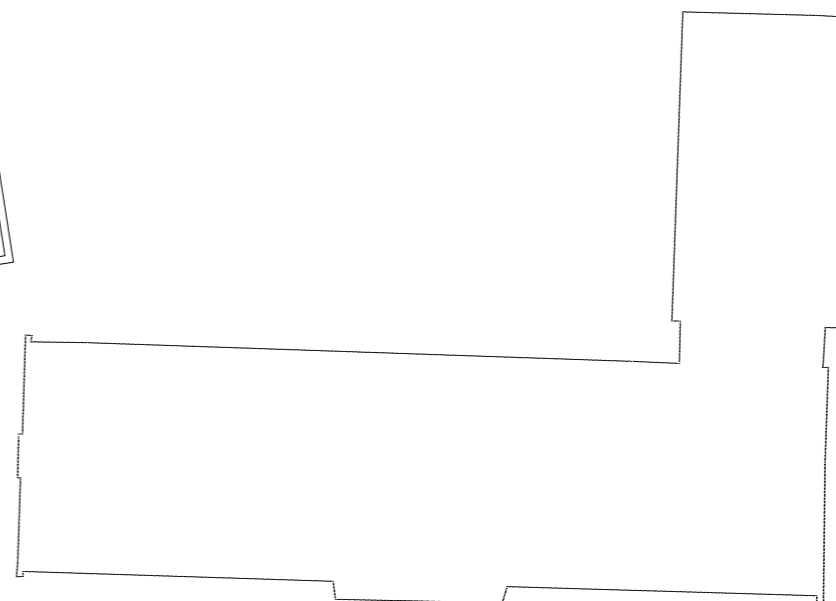
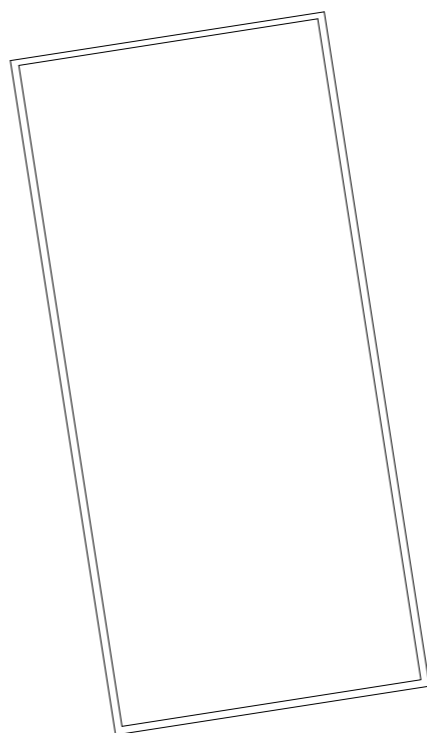
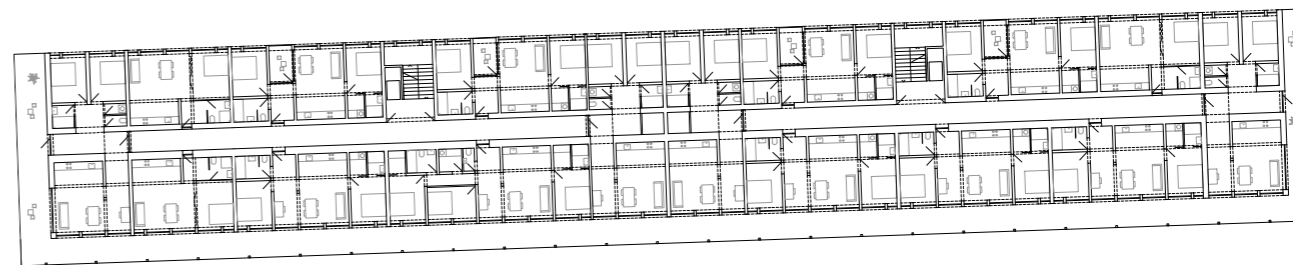

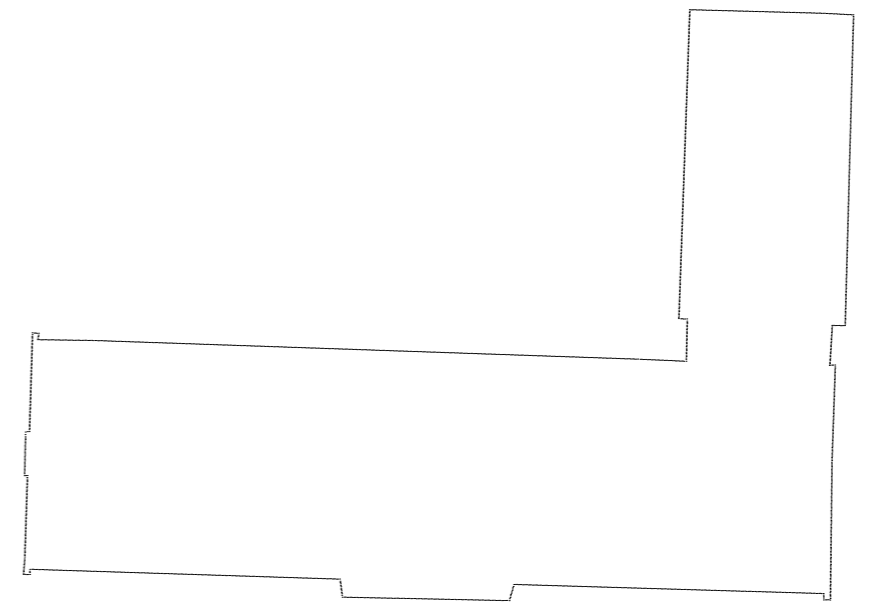
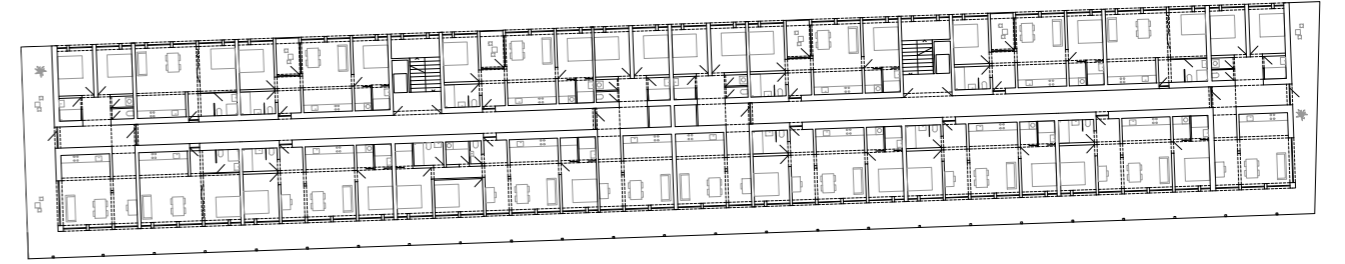

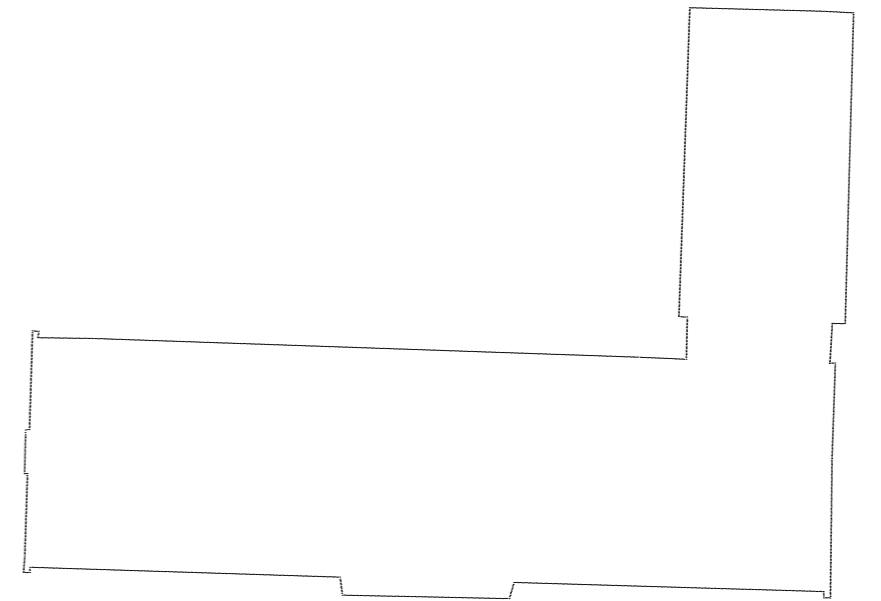
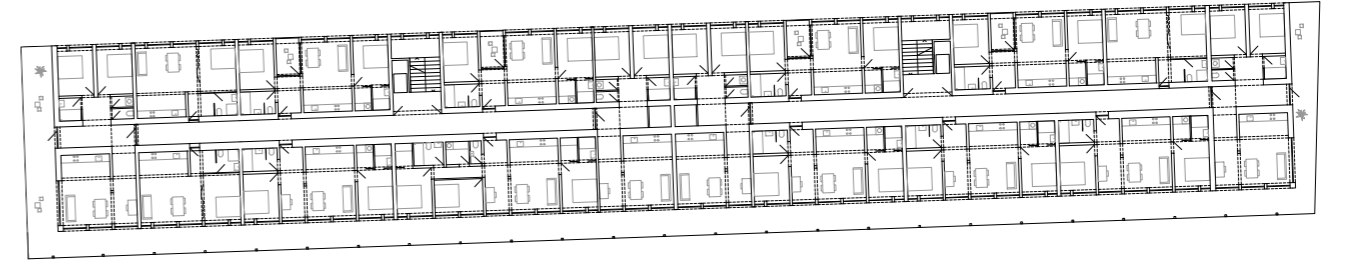

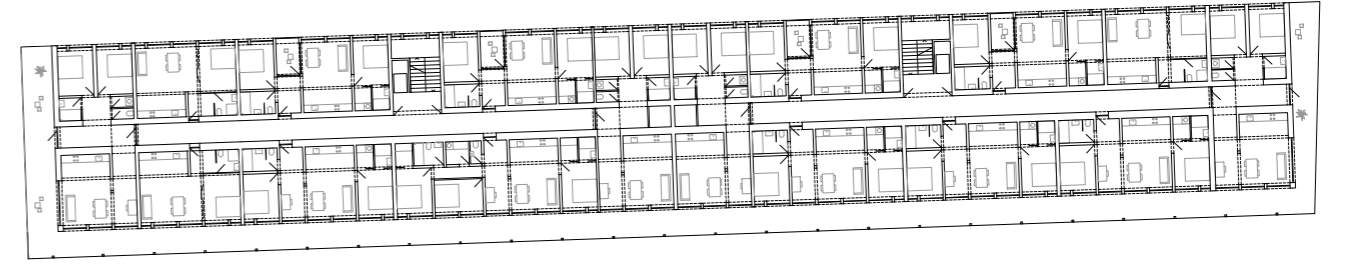

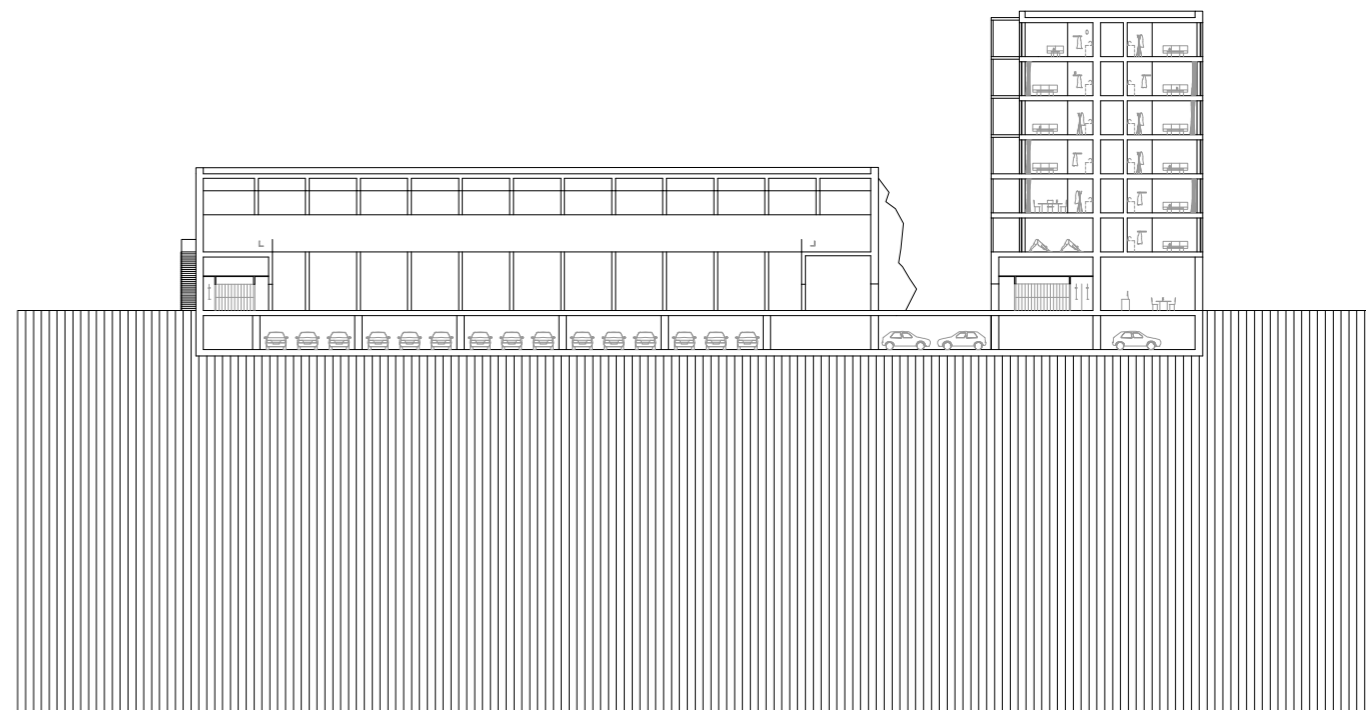

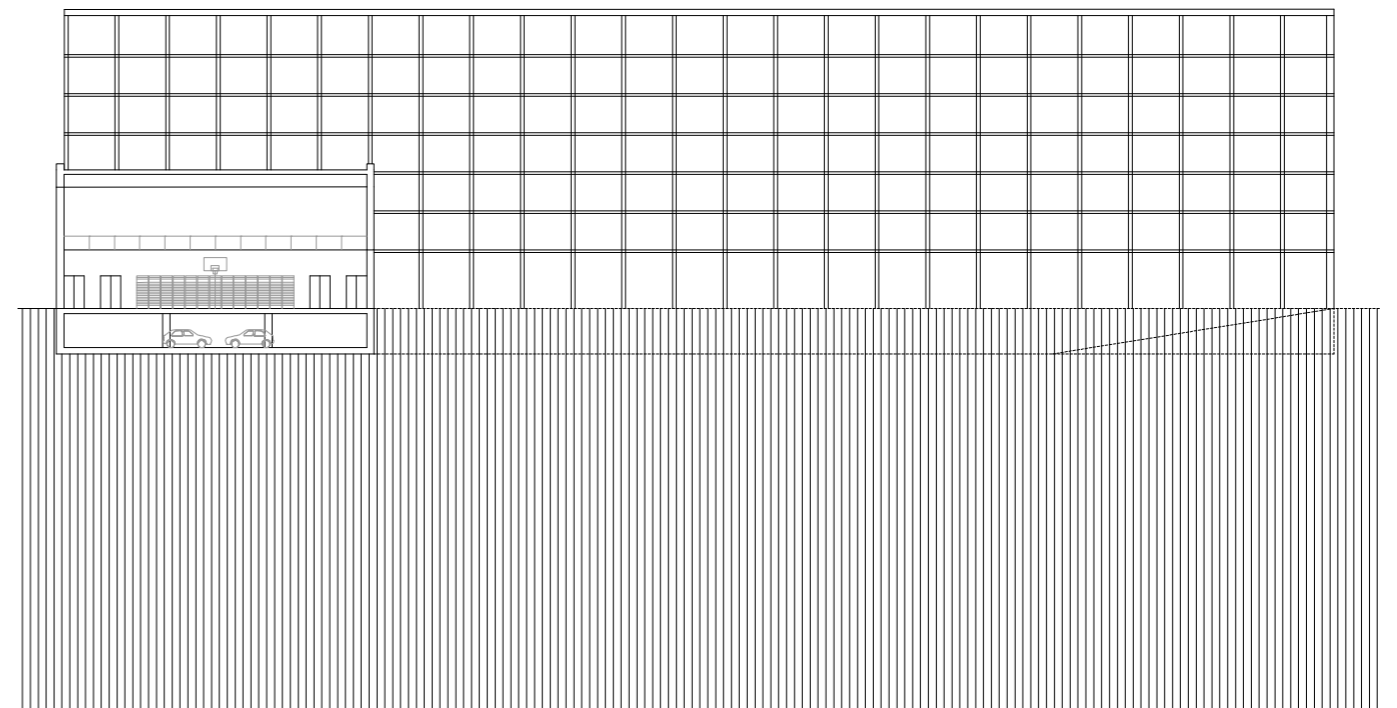

zdroje:

František Vrbecký ZMIZELÉ VRŠOVICE

Vrovice - Tvrz. Soupis památek, 28. Politický okres vinohradský (1908), str. 167,

Demografie, bydlení a veřejná vybavenost v Praze IPR Praha, 2015

Analýza infrastrukturních potřeb hl. m. Prahy

(zaměřená na infrastrukturu vybrané občanské vybavenosti) 4A Kultura: Kulturně komunitní centra

http://www.husuvsbor.cz/old/hus_sbor_his.htm

<https://pamatkovykatalog.cz/tvrz-archeologicke-stopy-18970983>

http://depositum.cz/knihovny/pamatky/tiskclanek.php?id=c_6400

<https://prazdnedomy.cz/domy/objekty/detail/4995-csad-praha-vrsovice>

<https://www.prahaneznamy.cz/praha-10/vrsovice/stare-vrsovice/>

<https://www.jamrtal.com>

[https://www.idnes.cz/bydleni/architektura/praha-slum-chudinska-kolonie-na-slatinach.A150219_181018_](https://www.idnes.cz/bydleni/architektura/praha-slum-chudinska-kolonie-na-slatinach.A150219_181018_architektura_web)

[architektura_web](#)

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Botič>

<http://www.nasepraha.cz/zpravy-45/dalsi-krok-na-trati-hostivar-pres-zahradni-mest>

<https://prazsky.denik.cz/galerie/jak-jsme-zili-v-ceskoslovensku-vrsovice-sportovni-raj-v-edenu.html?photo=4>

<https://www.ceskatelevize.cz/porady/10993201508-obrazy-prazske-periferie/21756226633/>

<https://www.flowee.cz/floweecity/praha/6747-spolu-s-boticem-ztracime-i-poetiku-prazske-periferie-rika-filmar-josef-cisarovsky>

http://sbirky.moravska-galerie.cz/dielo/CZE:MG.MG_20937

https://en.wikipedia.org/wiki/Internet_of_things

https://cs.wikipedia.org/wiki/Internet_věc%C3%AD

http://www.zaostrenona10.cz/wp-content/uploads/2015/05/Vršovický_pivovar_a_tvrz.pdf

<https://pamatkovykatalog.cz/tvrz-archeologicke-stopy-18970983>

[https://cs.wikipedia.org/wiki/Vrsovice_\(tvrz\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Vrsovice_(tvrz))

<https://pamatkovykatalog.cz/tvrz-archeologicke-stopy-18970983>

